

In opdracht van
Wergroep Waterketen en Emissies (WWE)

Impactanalyse overdracht indirecte lozingen

Meer grip krijgen op indirecte lozingen
met het oog op de waterkwaliteit en de
doelmatige werking van de rwzi's

Kerngroep Indirecte Lozingen

Den Haag, september 2024

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	- 3 -
1 Inleiding	- 6 -
2 Scope impactanalyse en betekenis hiervan	- 10 -
2.1 Inleiding	- 10 -
2.2 Scope impactanalyse	- 10 -
2.3 Gevolgen van de scopekeuze voor de impactanalyse	- 11 -
2.4 Conclusie	- 12 -
3 Waterschappen over de voorgenomen overdracht	- 13 -
3.1 Inleiding	- 13 -
3.2 Formele overdracht bevoegdheden of anders samenwerken?	- 13 -
3.3 Ingeschatte gevolgen van de overdracht	- 15 -
3.4 Conclusie	- 17 -
4 Om hoeveel en welke indirecte lozers gaat het?	- 19 -
4.1 Inleiding	- 19 -
4.2 Aantallen indirecte lozers	- 19 -
4.3 Meest relevante indirecte lozers	- 21 -
4.4 Conclusie	- 23 -
5 Gevolgen overdracht voor kennis, capaciteit en kosten	- 24 -
5.1 Inleiding	- 24 -
5.2 Gevolgen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving	- 24 -
5.2.1 Gevolgen voor vergunningverlening	- 24 -
5.2.2 Gevolgen voor toezicht en handhaving	- 25 -
5.2.3 Gevolgen voor de taak bemonstering en onderzoek afvalwater	- 26 -
5.2.4 Overige gevolgen: meer juridische ondersteuning	- 27 -
5.3 Gevolgen voor kennis en capaciteit	- 27 -
5.4 Raming eenmalige overdrachtskosten	- 27 -
5.5 Conclusie	- 28 -
6 Fiscale gevolgen overdracht indirecte lozingen	- 30 -
6.1 Inleiding	- 30 -
6.2 Gevolgen voor de zuiveringsheffing	- 30 -
6.3 Conclusie	- 31 -
7 Soepele overdracht van dossiers	- 32 -
7.1 Inleiding	- 32 -
7.2 Bestaande samenwerking waterschappen en omgevingsdiensten	- 32 -

7.3	Beeld van de kwaliteit van de dossiers indirecte lozingen	- 32 -
7.4	Wat is nodig voor een goede overdracht?	- 33 -
7.5	Conclusie	- 34 -
8	Samenwerken met omgevingsdiensten en hun opdrachtgevers	36 -
8.1	Inleiding	- 36 -
8.2	Samenwerken met de omgevingsdiensten bij vergunningverlening	- 36 -
8.3	Continu evalueren met gemeenten en provincies	- 37 -
8.4	Conclusie	- 38 -
9	Risico's overdracht en risicomanagement	- 40 -
9.1	Inleiding	- 40 -
9.2	Voorzienbare risico's van een eventuele overdracht	- 40 -
9.2.1	Risico's voor de eigen organisatie?	- 40 -
9.2.2	Risico's voor de samenwerking met de omgevingsdiensten, gemeenten en provincies	- 40 -
9.2.3	Risico's voor de financiële situatie van het waterschap	- 41 -
9.2.4	Juridische risico's	- 41 -
9.3	Zoveel mogelijk beperken risico's: risicomanagement	- 42 -
9.4	Conclusie	- 43 -
10	Overige inbreng waterschappen	- 44 -
11	Mogelijk juridische opties bij overdracht indirecte lozingen	- 45 -
11.1	Inleiding	- 45 -
11.2	Historie regulering indirecte lozingen	- 46 -
11.3	Randvoorwaarden voor de verschillende varianten	- 47 -
11.4	Varianten voor meer grip op meest relevante indirecte lozingen	- 48 -
11.5	Conclusie	- 52 -
12	Conclusies en aanbevelingen	- 54 -
12.1	Aanleiding en vraagstelling	- 54 -
12.2	Conclusies	- 54 -
12.3	Aanbevelingen	- 56 -

BIJLAGEN

Bijlage 1: vragenlijst voor impactanalyse	- 58 -
Bijlage 2: Bijlage bij vragenlijst: lijst meest relevante bedrijfstakken	- 62 -
Bijlage 3: Kerngroep indirecte lozingen	- 67 -

Managementsamenvatting

Aanleiding

Vorig jaar kwam vanuit de VNG informeel het verzoek aan de Unie van Waterschappen te overwegen om de bevoegdheid voor indirecte lozingen, die nu veelal onder het bevoegd gezag van de gemeenten vallen, weer terug te brengen bij de waterschappen. Het gaat dan om zowel de vergunningverlenende, toezichthoudende als handhavende bevoegdheid (VTH-taken). Aanleiding voor dit verzoek is het overwegend ontoereikende beheer van de indirecte lozingen door de omgevingsdiensten met nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en de doelmatige werking van de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Waterschappen hebben hier geen eigen regulerende bevoegdheden. Dat er veelal van ontoereikend beheer sprake is, is ook onderkend in het InterBestuurlijk Programma versterking VTH-stelsel (IBP VTH) en het onderzoeksrapport van de Commissie Van Aartsen (2021). Deze commissie stelde vast dat het VTH-stelsel niet goed functioneert.

Opdracht: impactanalyse door Kerngroep Indirecte Lozingen

Zowel de Werkgroep Waterketen en Emissies (WWE) als de Commissie Waterketen en Emissies (CWE) hebben in het najaar van 2023 aangegeven in beginsel positief te staan tegenover een bevoegdheidsverschuiving zoals hiervoor genoemd. Met de kanttekening dat er een zorgvuldig traject moet worden gevolgd om vooraf te onderzoeken wat de consequenties hiervan voor de waterschappen zijn.

De kerngroep heeft bij alle waterschappen een impactanalyse uitgevoerd naar de juridische, organisatorische (intern en extern) en financieel-fiscale betekenis van de voorgestelde bevoegdheidsverschuiving. Aan de hand van een uitgebreide vragenlijst (zie bijlage 1) zijn deze vragen door de waterschappen (op ambtelijk niveau!) uitgevoerd. Van de 21 waterschappen hebben er 19 de vragenlijst ingevuld, wat een representatief beeld oplevert van de gedachten hierover in waterschapsland.

Resultaten

De waterschappen geven aan dat niet alle indirecte lozingen relevant zijn voor de werking van de rwzi of de kwaliteit van het oppervlaktewater. Er is een groot verschil in schattingen door de verschillende waterschappen van het aantal relevante indirecte lozingen. Een derde van de waterschappen heeft geen of geen goed inzicht in het aantal indirecte lozingen in hun beheergebied. Een kwart van de waterschappen geeft aan dit wel inzichtelijk te hebben en wat minder dan de helft meldt dat ze hier deels inzicht hebben. Al met al is ingeschat dat zo'n 5.000 à 7.500 dossiers (incl. glastuinbouw) meest relevant zijn voor waterschappen.

Driekwart van de waterschappen geeft aan (in beginsel) positief te staan tegenover een formeel-juridische overdracht van de indirecte lozingen. Maar wel onder voorwaarden, zoals duidelijkheid over de werkvoorraad, de kwaliteit van de over te nemen dossiers en voldoende menskracht en middelen. Daarbij kan zo'n overdracht alleen de meest relevante indirecte lozers betreffen, ofwel de geraamde 5.000 à 7.500.

Veel waterschappen geven aan dat omgevingsdiensten onvoldoende capaciteit, kennis en ervaring hebben voor de taak indirecte lozingen. Daardoor is de kwaliteit van de dossiers naar verwachting onvoldoende om zomaar over te nemen.

Gevolgen voor menskracht

Overdracht van de taken voor indirecte lozingen voor zowel vergunningverlening, toezicht als handhaving leidt tot structureel extra benodigde capaciteit bij de waterschappen. Voor vergunningverlening is dat in totaal iets hoger (43 fte) dan voor toezicht en handhaving (40 fte). Daarnaast is (in ieder geval tijdelijk) extra juridische ondersteuning en archiveringsdeskundigheid nodig (10 fte). Dat het aantal extra toezichthouders en handhavers lager is dan het aantal extra vergunningverleners, is mogelijk te verklaren doordat meer dan de helft van de waterschappen al structureel toezicht op indirecte lozingen uitvoert. De huidige menskracht bij omgevingsdiensten blijft daar nodig om de taken voor de overige indirecte lozingen uit te kunnen voeren.

Samenwerking

Nut en noodzaak van samenwerking tussen gemeente, provincie, omgevingsdienst en waterschap worden breed onderschreven. Over de praktische invulling en het borgen van die samenwerking wordt verschillend gedacht. Er is al wel, in meer of mindere mate, afstemming tussen waterschappen en omgevingsdiensten, maar vaak nog vrijblijvend en niet structureel. De vrijblijvendheid heeft tot nu toe niet geleid tot een goede bescherming van de leefomgeving. Veel waterschappers zijn daarom sceptisch over het beeld dat betere samenwerking tot een betere uitvoering zal leiden. Zij noemen de noodzaak van betere prioritering van de taak, inclusief de financiering hiervan en kwaliteitsrapportages.

Ontwikkeling Richtlijn Stedelijk afvalwater

Het voorstel tot wijziging van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater (EU) geeft aan dat aan indirecte lozingen meer aandacht moet worden besteed. Zo wordt het (waarschijnlijk) verplicht om voor alle niet-huishoudelijke afvalwaterlozingen de beheerder van de rwzi om toestemming te vragen. Ook wordt het verplicht om lozingen uit regenwateruitlaten en riooloverstorten te beperken. De uiteindelijke tekst van de richtlijn is nog niet bekend. De implementatie van de richtlijn heeft ook gevolgen voor de keuzes hoe de regulering van indirecte lozingen te verbeteren.

Advies

De gezamenlijke waterschappen geven geen eenduidig beeld op welke manier de VTH-taak voor indirecte lozingen het beste kan worden uitgevoerd. Wel is er een overzicht van mogelijke varianten met de voor- en nadelen hiervan opgesteld (in hoofdstuk 11). Deze varianten zijn deels formeel-juridisch en deels organisatorisch van aard. Formeel-juridisch betekent dat er een wetswijziging nodig is om de variant in praktijk te brengen. Voor een meer organisatorische variant is geen wijziging in wet- en regelgeving nodig, maar moet de verbetering worden gezocht in de samenwerking en een inhoudelijk goede afstemming tussen omgevingsdienst en waterschap over de meest belastende indirecte lozingen.

Als vervolg op dit onderzoek is afstemming met gemeenten, provincies (en omgevingsdiensten) noodzakelijk. Zowel om beter in beeld te krijgen over welke dossiers en welke aantallen het gaat, als ook over de bestuurlijke (en financiële) consequenties van een eventuele overdracht.

Elke te kiezen variant voor verbetering van de regulering van de meest belastende indirecte lozingen vraagt veel inspanning en voldoende menskracht en middelen. In elke variant zal goed

afgestemd en samengewerkt moeten worden tussen waterschap, gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. Welke variant ook gekozen wordt, van vrijblijvendheid kan geen sprake zijn. De bij wet vastgelegde doelstellingen voor zowel het waterketen- als het watersysteembeheer geven hiervoor geen ruimte.

1 Inleiding

Aanleiding

Vorig jaar kwam vanuit de VNG informeel het verzoek aan de Unie van Waterschappen te overwegen om de bevoegdheid voor indirecte lozingen, die nu veelal onder het bevoegd gezag van de gemeenten vallen, weer terug te brengen bij de waterschappen.¹ Het gaat dan om zowel de vergunningverlenende, toezichthoudende als handhavende bevoegdheid (VTH-taken). Achterliggende gedachte voor dit verzoek zijn de nadelige gevolgen van het in Nederland overwegend ontoereikend beheer van de indirecte lozingen door de omgevingsdiensten die deze taak in opdracht van gemeenten en ook provincies uitvoeren. Dat leidt in de praktijk in veel regio's tot nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en de doelmatige werking van de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Ongeoorloofde lozingen, kwalitatief of kwantitatief, leiden geregeld tot influent dat de werking van de rwzi's verstoort of belemmert. Dat er hier veelal van ontoereikend beheer sprake is, is ook onderkend in het InterBestuurlijk Programma versterking VTH-stelsel (IBP VTH) dat onder andere opvolging heeft gegeven aan het onderzoeksrapport uit 2021 van de Commissie Van Aartsen. Deze commissie heeft het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving geanalyseerd en stelde vast dat dit stelsel niet goed functioneert.² Doel van het IBP VTH is het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving en het verminderen van vermijdbare schade aan het milieu. In dit programma wordt samengewerkt door IPO, VNG, de Unie van Waterschappen en de ministeries van JenV, BZK en IenW.

Achtergrond

Bij de inwerkingtreding van de Waterwet (eind 2009) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo, 1 juli 2010), zijn de indirecte lozingen onder het bevoegd gezag van de gemeenten en deels de provincies komen te vallen. Voorheen gold er sinds het midden van de tachtiger jaren een 'dubbele' vergunningplicht voor indirecte lozingen voor zover gemeenten een lozingsverordening riolering hadden; vanaf 1995 waren indirecte lozingen in de Wm gereguleerd. Op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) waren de meest belastende indirecte lozingen ook vergunningplichtig (naast dus de bevoegdheid die gemeenten en provincies hier hadden). De bevoegdheid hiervoor lag bij de waterschappen.

Onder de Wabo hadden waterschappen nog een *bindend* adviesrecht voor indirecte lozingen die van invloed waren of konden zijn op de waterkwaliteit en/of de doelmatige werking van de rwzi. Dit bindend adviesrecht is bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet geschrapt. Hiermee is de positie van waterschappen verder achteruitgegaan, daar waar het belang van een adequaat beheer van de

¹ Een indirecte lozing is kort gezegd een lozing van afvalwater op de (openbare) riolering (al dan niet via een particuliere leiding van een ander bedrijf of particulier huishouden) die uiteindelijk wordt overgedragen aan de beheerder van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi). Voor vrijwel alle indirecte lozingen zijn gemeenten bevoegd gezag. De provincies zijn bevoegd gezag voor indirecte lozingen van de zogenoemde 'complexe bedrijven' zoals geregeld in Afdeling 3.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Nb: ook lozingen op een hemelwaterriool zijn indirecte lozingen, de lozing uit het hemelwaterriool zelf op oppervlaktewater is dan de directe lozing.

² Commissie Van Aartsen (2021): "Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur". Vergelijk ook: Inspectie Leefomgeving en Transport, Signaalslag: Betere bescherming waterkwaliteit is noodzakelijk, 29 april 2024. Het eerste onderzoek over de gebrekkige praktijk van indirecte lozingen was: RoyalHaskoningDHV, *Evaluatie handhaving indirecte lozing bij calamiteiten*, in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Amersfoort, september 2014.

indirecte lozingen cruciaal is voor de doelstellingen van het watersysteem- en waterketenbeheer. Waterschappen hebben op dit terrein geen handhavende bevoegdheden. Het enige wat rest zijn een adviesrecht en een toezichthoudende taak.

Opdracht: impactanalyse door Kerngroep Indirecte Lozingen

Zowel de Werkgroep Waterketen en Emissies (WWE) als de Commissie Waterketen en Emissies (CWE) hebben in het najaar van 2023 aangegeven in beginsel positief te staan tegenover een bevoegdheidsverschuiving zoals hiervoor genoemd. Met de kanttekening dat er een zorgvuldig traject moet worden gevolgd om vooraf te onderzoeken wat de consequenties hiervan voor de waterschappen zijn. Om die reden is in eerste instantie opdracht gegeven tot uitvoering van een impactanalyse (Fase 1). Daartoe heeft de WWE, in opdracht van de CWE, de 'Kerngroep Indirecte Lozingen' ('de kerngroep') in het leven geroepen (zie bijlage 3). Het product hiervan ligt voor u. Conceptversies van deze rapportage zijn besproken met zowel de WWE als het waterschapsbrede Landelijk Overleg van de hoofden Vergunningverlening en Handhaving (LOVH).

In Fase 2 (najaar 2024) worden de betreffende ketenpartners betrokken: VNG, omgevingsdiensten, IPO, RWS, IenW en ook het bedrijfsleven (VNO-NCW en MKB Nederland). Van belang is op te merken dat deze externe partijen in fase 1 nog niet betrokken zijn. Als waterschappen is het in eerste instantie van belang intern na te gaan hoe gedacht wordt over een eventuele overdracht en wat de gevolgen daarvan zouden kunnen zijn. Vervolgens kan dan het gesprek worden gevoerd met de andere betrokkenen.

De kerngroep heeft bij alle waterschappen een impactanalyse uitgevoerd naar de juridische, organisatorische (intern en extern) en financieel-fiscale betekenis van de voorgestelde bevoegdheidsverschuiving. Hierbij is ook ingegaan op de doelmatigheid, haalbaarheid en de termijn waarop een eventuele overdracht zou kunnen plaatsvinden. Ook zijn de potentiële risico's uitgevraagd. Deze opdracht is uitgevoerd door antwoord te geven op de volgende deelvragen:

- 1) Hoeveel indirecte lozers komen weer onder het bevoegd gezag te vallen van de waterschappen? Anders gezegd: hoe groot wordt de werkvoorraad en om welke indirecte lozers gaat het concreet (afbakening)?
- 2) Is er voldoende kennis en capaciteit aanwezig, dan wel te verkrijgen, binnen de waterschappen?
- 3) Wat is de financiële en fiscale impact?
- 4) Wat zijn de juridische consequenties, mede in het licht van de Omgevingswet?
- 5) Hoe kan worden gezorgd voor een 'warme' overdracht van dossiers vanuit de omgevingsdiensten naar de waterschappen (overdrachtdossiers kwalitatief op orde)?
- 6) Hoe wordt de samenwerking met de omgevingsdiensten, gemeenten en provincies geborgd?
- 7) Wat zijn de gevolgen voor de RWZI's en de waterkwaliteit, mede gelet op de KRW-doelstellingen en de vereisten vanuit de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater?
- 8) Zijn er onvoorziene risico's te benoemen?

Aan de hand van een uitgebreide vragenlijst zijn deze vragen door de waterschappen (op ambtelijk niveau!) uitgevoerd (de vragenlijst is als bijlage 1 opgenomen). Van de 21 waterschappen hebben er 19 de vragenlijst ingevuld, wat een representatief beeld oplevert van de gedachten hierover in waterschapsland.

Uitgangspunten

Voor de impactanalyse is uitgegaan van een (mogelijke) overdracht van de voor indirecte lozingen meest belastende bedrijven/bedrijfstakken uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Bij de selectie is onder andere gekeken naar de lijst van de vroegere, onder de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) geldende, 21 'amvb-bedrijven' (zie bijlage 2). In hoofdstuk 2 wordt nader toegelicht om welke selectie van bedrijven het gaat en wat de betekenis hiervan is voor de impactanalyse.

Op dit moment is nog niet duidelijk welke optie – een formeel-juridische overdracht en/of een andere vorm om meer grip te krijgen op indirecte lozingen – uiteindelijk gekozen zal worden. Wat de juridische optie betreft zijn er verschillende mogelijkheden (zie hoofdstuk 11). Duidelijk is echter dat de uiteindelijk te kiezen variant (Fase 2) ook effect heeft op de impactanalyse. Daar is dan ook rekening mee gehouden door voor nu te kiezen voor de meest tijdrovende en kennisvragende optie: overdracht van de bevoegdheid, zoals voorgesteld door de VNG, met bijvoorbeeld een adviesrol voor de omgevingsdiensten. Daarbij is er voor de zekerheid en volledigheid rekening mee gehouden dat ook de indirecte lozingen waarvoor de provincies bevoegd gezag zijn – de 'complexe bedrijven' uit Afdeling 3.3 van het Bal – worden overgedragen aan de waterschappen. Zoals hiervoor aangegeven is een en ander nog wel onderwerp van het bestuurlijke traject (Fase 2). De voorliggende rapportage vormt dan ook een besprekingsstuk voor de bestuurlijke discussie.

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 wordt toegelicht welke bedrijfstakken in de impactanalyse zijn meegenomen en wat de betekenis hiervan is voor het gedane onderzoek.
- In hoofdstuk 3 is een analyse te vinden van de door de waterschappen gegeven antwoorden op meer algemene vragen, waaronder de vraag wat men ambtelijk vindt van een eventuele formeel-juridische overdracht van de bevoegdheid voor indirecte lozingen (zie vragenlijst in bijlage 1, vraag 1).
- In hoofdstuk 4 staat de vraag centraal hoeveel indirecte lozers weer onder het bevoegd gezag komen te vallen van de waterschappen en om welke het dan concreet gaat (de werkvoorraad) (zie vragenlijst, vraag 2).
- In hoofdstuk 5 worden de gevolgen van een mogelijke overdracht beschreven voor de kennis en de benodigde capaciteit van het waterschap alsook de met de overdracht gemoeide kosten (zie vragenlijst, vraag 3).
- Hoofdstuk 6 gaat in op de fiscale impact van de beoogde overdracht, met bijzondere aandacht voor de gevolgen voor de zuiveringsheffing (zie vragenlijst, vraag 4).
- In hoofdstuk 7 is aandacht voor vragen over de 'warme' overdracht van dossiers vanuit de omgevingsdiensten naar de waterschappen. Van belang is immers dat bij een eventuele overdracht van bevoegdheden de overdrachtdossiers kwalitatief en kwantitatief op orde zijn (zie vragenlijst, vraag 5).
- In hoofdstuk 8 staat de vraag centraal hoe de samenwerking met de omgevingsdiensten, gemeenten en provincies geborgd kan blijven worden (zie vragenlijst, vraag 6).
- In hoofdstuk 9 is beschreven welke risico's waterschappen zien als gevolg van een eventuele overdracht van de indirecte lozingen (zie vragenlijst, vraag 7).

- Hoofdstuk 10 beschrijft wat waterschappen tot slot nog wilden meegeven voor de impactanalyse (zie vragenlijst, vraag 8)
- In hoofdstuk 11 worden verschillende varianten geschetst die voor een formeel-juridische overdracht van de indirecte lozingen gekozen zouden kunnen worden. Daarbij is er ook aandacht voor meer organisatorische vormen om meer grip te krijgen op de meest belastende indirecte lozingen.
- In het slothoofdstuk 12 worden de belangrijkste conclusies plus een aantal concrete aanbevelingen meegegeven, voor zowel de korte als de wat langere termijn.

2 Scope impactanalyse en betekenis hiervan

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt in paragraaf 2.2 toegelicht met welke bedrijfstakken c.q. categorieën van bedrijven rekening is gehouden bij het uitvoeren van de impactanalyse. In paragraaf 3.3 wordt de betekenis hiervan geschetst voor het onderzoek.

2.2 Scope impactanalyse

Voor de waterschappen is van belang dat, als het tot een formeel-juridische bij wet te regelen overdracht komt, enkel de meest milieu-, water- en rwzi-belastende indirecte lozingen worden overgedragen. In de tijd van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) ging het in Nederland om grofweg 5.000 vergunningplichtige bedrijven (en evenveel meldingsplichtige bedrijven (glastuinbouw, bodemsaneringen)). Deze vielen onder één van de 21 aangewezen categorieën (zie bijlage 2 voor de specifieke categorieën van toen: de 'Wvo-amvb-bedrijven').

Om hoeveel meest belastende indirecte lozingen het onder de Omgevingswet gaat – we zijn inmiddels 15 jaar verder – was voorafgaand aan de impactanalyse niet duidelijk. Terwijl inzicht in deze 'werkvoorraad' nodig is voor een betrouwbare rapportage. Op basis van gegevens over de zuiveringsheffing is er wel inzicht in het absolute aantal bedrijven in Nederland : ruim 515.000 zoals uit tabel 2.1 blijkt.

Tabel 2.1: aantal indirecte lozingen door bedrijven (bron: UvW, 2024)

Aantal indirecte lozingen bedrijven Heffingsplichtig voor zuiveringsheffing				
Gegevens 2024	Tabelbedrijven	Kleine bedrijven	Meetbedrijven	Totaal
Aa en Maas	4690	16922	79	21.691
Amstel, Gooi en Vecht	22594	25532	63	48.189
Brabantse Delta	9100	12000	106	21.206
De Dommel	7764	18157	70	25.991
De Stichtse Rijnlanden	5269	24000	31	29.300
Delfland	14050	24000	46	38.096
Drents Overijsselse Delta	3581	13625	84	17.290
Fryslân	7200	25700	50	32.950
Hollands Noorderkwartier	7375	23346	82	30.803
Hollandse Delta	3702	20545	103	24.350
Hunze en Aa's	2750	13100	20	15.870
Limburg & Ws-bedrijf Limburg	8200	32000	71	40.271
Noorderzijlvest	3000	11000	8	14.008
Rijn en IJssel	3732	11849	59	15.640
Rijnland	14100	15000	100	29.200
Rivierenland	8333	16964	70	25.367
Scheldestromen	3200	11600	31	14.831
Schieland en de Krimpenerwaard	3724	13645	14	17.383
Vallei en Veluwe	5952	17868	233	24.053
Vechtstromen	3500	16700	97	20.297
Zuiderzeeland	1750	6500	79	8.329
Totaal	143.566	370.053	1.496	515.115

Sinds het Wvo-tijdperk is er wel veel veranderd, zeker ook door de komst van de Omgevingswet. In de loop der tijd is menig vergunningplicht verdwenen en zijn hier algemene regels voor in de plaats gekomen. Voor de impactanalyse is ervoor gekozen uit te gaan van de door het Rijk aangewezen bedrijfstakken in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Daarbij kan het wat de indirecte lozingen betreft zowel om vergunning- als meldingplichtige bedrijven gaan. Concreet gaat het dan in het Bal om een selectie van bedrijfstakken uit:

- Afdeling 3.2: bedrijfstakoverstijgende milieubelastende activiteiten.
- Afdeling 3.3: complexe bedrijven (hiervoor zijn de provincies bevoegd gezag).
 - Voor de impactanalyse is er voor de zekerheid alvast rekening mee gehouden dat ook de indirecte lozingen waarvoor de provincies bevoegd gezag zijn worden overgedragen aan de waterschappen (zie nader hoofdstuk 1).
- Afdeling 3.4 t/m 3.11, de overige bedrijfstakken:
 - Nutssector en industrie;
 - Afvalbeheer;
 - Agrarische sector;
 - Dienstverlening, onderwijs en zorg;
 - Transport, logistiek en ondersteuning daarvan;
 - Sport en recreatie;
 - Mijnbouw;
 - Defensie.

Bij de selectie van deze bedrijfstakken is nagegaan hoe deze selectie zich verhoudt tot de vroegere 'amvb-bedrijven' onder de Wvo. De vergelijking leverde overlap op, maar inhoudelijk is een lijst van bedrijfstakken ontstaan die voor de rwzi's en/of de kwaliteit van het oppervlaktewater het meest relevant zijn. Zie hiervoor bijlage 2 waarin de volgens de Kerngroep Indirecte Lozingen meest belastende bedrijfstakken blauw zijn gearceerd. Achter in diezelfde bijlage zijn ook de vroegere amvb-bedrijven (Wvo) opgenomen. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op deze selectie en wat de waterschappen daarvan vinden.

2.3 Gevolgen van de scopekeuze voor de impactanalyse

Uit paragraaf 2.2 – en dat zal ook blijken uit hoofdstuk 4 hierna – volgt dat de waterschappen niet alle indirecte lozingen inschatten als relevant voor de werking van de rwzi of kwaliteit van het oppervlaktewater. Feitelijk gaat het grofweg om de bedrijven die vroeger onder de Wvo vergunningplichtig waren voor hun indirecte lozingen, waarbij voor de selectie een vertaalslag is gemaakt naar de inmiddels aangewezen bedrijfstakken in het Bal zoals dat geldt onder de Omgevingswet.

Bij de door waterschappen voorgestelde selectie van bedrijfstakken is het volgende op te merken:

- Op dit moment is niet precies bekend wat de VNG in hun informele verzoek (zie hoofdstuk 1) bedoelt met de overdracht van de indirecte lozingen. Gaat dat over de vroegere amvb-bedrijven (Wvo-regime), de Bal-bedrijven (in- of exclusief de complexe bedrijven waarvoor de provincies BG zijn) of over alle indirecte lozingen, dus inclusief alle in het gemeentelijke omgevingsplan geregelde indirecte lozingen (zie: bruidsschat omgevingsplan)?
- Niet alle indirecte lozingen van 'Bal-bedrijven' zijn voor de bescherming van de doelmatige werking van de rwzi's en/of de kwaliteit van het oppervlaktewater even relevant. Daarbij is het gros van de indirecte lozingen niet door het Rijk gereguleerd (in het Bal), maar in de gemeentelijke omgevingsplannen (via de zogenoemde bruidsschat voor gemeenten). Deze

indirecte lozingen zijn niet vergunningplichtig en in de praktijk zal het veelal gaan (maar niet per definitie!) om de minder milieubelastende lozingen.³ Opgemerkt moet hier worden dat het niet per se de vergunningplichtige indirecte lozingen zijn die het meest bezwaarlijk zijn voor de rwzi's en/of de kwaliteit van het oppervlaktewater. Juist ook indirecte lozingen die onder algemene regels vallen en meldingsplichtig zijn, zijn voor de werking van de rwzi's en/of de waterkwaliteitsdoelen relevant. Ofwel: wel of niet vergunningplichtig is geen betrouwbaar criterium om een oordeel te vellen over de bezwaarlijkheid van indirecte lozingen. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de selectie van de voor waterschappen meest relevante indirecte lozingen.

- Het kan voorkomen – nu al of de komende jaren, als de gemeenten de bruidsschatregels mogelijk wijzigen – dat gemeenten in hun omgevingsplan maatwerkregels stellen, in aanvulling of in afwijking van de in het Bal gestelde regels aan indirecte lozingen. Ook kunnen aan individuele bedrijven maatwerkvoorschriften zijn opgelegd die (veelal) nader eisen stellen aan de betreffende indirecte lozing. Bij een eventuele overdracht van de bevoegdheid zijn dit wel zaken voor waterschappen en de wetgever om rekening mee te houden.

2.4 Conclusie

De waterschappen geven aan dat niet alle indirecte lozingen relevant zijn voor de werking van de rwzi of de kwaliteit van het oppervlaktewater. Feitelijk gaat het grofweg om de bedrijven die vroeger onder de Wvo vergunningplichtig waren voor hun indirecte lozingen, waarbij voor de selectie een vertaalslag is gemaakt naar de door het Rijk gereguleerde bedrijfstakken in het Bal (zie de blauw gearceerde bedrijfstakken in bijlage 2). Daarbij kan het zowel om vergunning- als meldingsplichtige indirecte lozingen gaan. Hoofdstuk 4 gaat nader in op de selectie van voor de waterschappen meest relevante bedrijfstakken.

Hoewel een informeel verzoek door de VNG is gedaan, is er voor de zekerheid en volledigheid rekening mee gehouden dat ook de indirecte lozingen waarvoor de provincies bevoegd gezag zijn worden overgedragen aan de waterschappen. Concreet gaat het dan om de in Afdeling 3.3 van het Bal geregelde 'complexe bedrijven'. Voor alle andere bedrijven zijn de gemeenten bevoegd gezag.

³ In vergelijking met het vroegere Activiteitenbesluit milieubeheer betreft het de type A-inrichtingen en een deel van de type-B inrichtingen.

3 Waterschappen over de voorgenomen overdracht

3.1 Inleiding

De hoofdstukken 4 tot en met 10 zijn gewijd aan specifieke vragen over een formeel-juridische overdracht van de voor de rwzi's en de kwaliteit van het oppervlaktewater meest belastende indirecte lozingen. In de opdracht aan de Kerngroep Indirecte Lozingen is uitdrukkelijk ook opgenomen de waterschappen te vragen naar hun mening over zo'n overdracht. Zie hiervoor vraag 1 van de als bijlage 1 opgenomen vragenlijst.

Ambtelijke opvattingen en analyse!

Bedacht moet steeds worden, bij elk van de hoofdstukken 3 t/m 10, dat de vragenlijst ambtelijk is ingevuld door de bij indirecte lozingen meest betrokken medewerkers.

In paragraaf 3.2 is beschreven hoe waterschappen (ambtelijk, niet bestuurlijk) over zo'n juridische overdracht denken, met ideeën daarbij over andere vormen om meer grip te krijgen op deze indirecte lozingen. Paragraaf 3.3 staat stil bij de vraag wat de gevolgen van de overdracht voor de uitvoering van de taken van de waterschappen zullen zijn. Bij het maken van de vragenlijst is ervan uitgegaan dat de beoogde overdracht positief zal uitwerken op de doelmatige werking van de rioolwaterzuiveringsinstallaties en de waterkwaliteit van de oppervlaktewaterlichamen.

3.2 Formele overdracht bevoegdheden of anders samenwerken?

Vraag 1A: *hoe staat uw Afdeling/Team tegenover een formeel-juridische overdracht van de indirecte lozingen?*

De eerst gestelde vraag in de vragenlijst is hoe de Afdeling of het Team (ambtelijk) staat tegenover een formeel-juridische overdracht van de indirecte lozingen. Driekwart geeft aan (in beginsel) positief te staan tegenover zo'n formele overdracht van bevoegdheden. Twintig procent staat hier neutraal tegenover en één waterschap wijst een formeel-juridische weg af. In één waterschap verschillen de meningen zelfs tussen Vergunningverlening (neutraal) en Handhaving (voor). Bij deze 'score' moet worden opgemerkt dat de waterschappen die (in beginsel) positief staan tegenover een formeel-juridische overdracht hieraan wel randvoorwaarden stellen. Zo moet er inzicht zijn in de over te nemen werkvoorraad en de staat van de over te nemen dossiers. Ook moet duidelijk zijn dat alleen de meest relevante indirecte lozers onder de bevoegdheid van de waterschappen zullen vallen. Verder zullen meer FTE's beschikbaar moeten komen, zal er geïnvesteerd moeten worden in kennis, etc. Zomaar de boel overnemen is dus geen optie.

Negen (60%) van de 15 waterschappen die in beginsel positief zijn, wijzen erop dat door betere samenwerking, afspraken e.d. met de omgevingsdiensten (OD's) hetzelfde resultaat bereikt zou moeten kunnen worden. Ook degenen die neutraal of afwijzend staan tegenover een formeel-juridische overdracht wijzen erop dat de OD's het ook zouden moeten kunnen. Maar dat vraagt wel wat.

Vraag 1D: *zouden volgens uw waterschap de waterkwaliteit en de doelmatige werking van de RWZI's ook kunnen verbeteren op andere wijze dan door een formeel-juridische overdracht van de*

indirecte lozingen? Zo ja, hoe dan? Door een nauwe(re)/betere samenwerking met de omgevingsdiensten?

Ook hier is driekwart van de waterschappen van mening dat ook op andere wijze dan een formeel-juridische overdracht grip gekregen kan worden op de meest belastende indirecte lozingen. Praktisch gezien wijst men dan op een betere afstemming en samenwerking met de omgevingsdiensten. Een aantal waterschappen geeft hierbij aan al (vrij) goed, dan wel steeds beter samen te werken met de OD's.

Een paar waterschappen zien (weer) investeren in samenwerking niet zitten

Vier waterschappen zijn erg expliciet door aan te geven dat alleen een formeel-juridische overdracht van bevoegdheden tot een beter beheer van de indirecte lozingen kan leiden. Grosso modo geven deze waterschappen aan dat verschillende pogingen om tot een goede samenwerking met de omgevingsdiensten te komen niet het gewenste resultaat hebben opgeleverd. Omgevingsdiensten hebben simpelweg te weinig middelen gekregen van hun opdrachtgevers. Zo blijkt dat van de 28 omgevingsdiensten de meeste geen specifieke fte's beschikbaar hebben voor taken met betrekking tot indirecte lozingen. Elf omgevingsdiensten hadden in 2022 samen slechts zo'n 13 fte beschikbaar voor taken ten aanzien van indirecte lozingen.⁴ Alleen wanneer gemeenten en provincies (als opdrachtgevers van de OD's) de noodzaak zien om te investeren in de indirecte lozingen kan er wat veranderen. Probleem is echter dat zij de impact van een indirecte lozing vaak niet merken en niet kennen. De prioriteit bij de omgevingsdiensten is vervolgens laag; het belang (de bescherming van de riolering) is voor hen immers beperkt. Waterschappen hebben een groter belang (rwzi's, zuiveringsheffing en kwaliteit van het oppervlaktewater), met name ook omdat zij voor de regionale wateren kwaliteitsbeheerder zijn (voor de rijkswateren is dit de Minister van IenW/RWS). Zie voor een overzicht tabel 3.1.

Tabel 3.1: wie heeft welk belang en wie is bevoegd gezag?

Nr.	Vraag	Indirecte lozing		
		Openbare riolering (incl. slibkwaliteit en beperking overstorten)	Rwzi	Kwaliteit oppervlaktewater
1.	Wettelijk te beschermen belang/object? ⁵			
2.	Om wiens belang gaat het feitelijk?	Gemeente	Waterschap	Waterschap (voor rijkswater RWS)
3.	Wie is bevoegd gezag voor de indirecte lozing?	Gemeente en voor 'complexe bedrijven' (Bal) de provincie. In de praktijk uitgevoerd door omgevingsdiensten (OD)		
4.	Wettelijke rol waterschap bij indirecte lozing?	N.v.t.	Adviesrol en, mits geregeld, toezicht	Adviesrol en, mits geregeld, toezicht

Een waterschap geeft aan dat de samenwerking moet worden gezocht met de indirecte lozers zelf. Daar moeten de innovatieve oplossingen vandaan komen. Een alternatief zou kunnen zijn, zo geeft

⁴ Twijnstra Gudde en SPPS (2023), Omgevingsdiensten in beeld 2023, p. 85.

⁵ Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geeft beoordelingsregels voor vergunningplichtige indirecte lozingen (en evt. maatwerkvoorschriften). Zie art. 8.9, 8.10, 8.22 en 8.23 Bkl. Hieruit volgt dat de OD's de

een waterschap aan, dat de waterschappen financieel bijdragen aan de omgevingsdiensten en op die manier sturen dat voldoende inzet wordt gepleegd op de indirecte lozingen. Voor de verschillende denkbare varianten wordt verwezen naar hoofdstuk 11.

3.3 Ingeschatte gevolgen van de overdracht

Vraag 1B: *wat zullen de gevolgen van een overdracht voor de uitvoering van de taken van de waterschappen zijn? Denk daarbij aan de doelmatige werking van de rwzi's en de verbetering van de waterkwaliteit, mede gelet op de KRW-doelstellingen en de vereisten vanuit de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater.*

Verwacht wordt dat de beoogde overdracht positief zal uitwerken op de doelmatige werking van de RWZI's (zoals door een beter influent) en de chemische en ecologische kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen. Dat zijn dan (maatschappelijke) baten van de eventuele overdracht.

Deelt u deze mening/verwachting? Zo ja, waarom, zo nee, waarom niet?

Twee waterschappen delen deze mening of verwachting niet, bij hen verloopt de samenwerking met de omgevingsdiensten goed. Als het huidig bevoegd gezag voor indirecte lozingen zijn rol pakt in de uitvoering, zou immers hetzelfde resultaat behaald moeten worden. De samenwerking in uitvoering en toezicht tussen omgevingsdiensten en waterbeheerders is daarbij belangrijk. Het is, ook volgens deze waterschappen, wel funest dat het bindend adviesrecht met de komst van de Omgevingswet is vervallen, daar waar juist voor de waterkwaliteit en de goede werking van de rwzi's de genoemde samenwerking nodig is. Een van deze twee waterschappen geeft verder aan dat zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) worden geloosd bij tal van bedrijven en niet per se bij de indirecte lozingen die als relevant zijn ingeschat voor de rwzi of het oppervlaktewater. Daarbij zijn vergunningverlening en meldingen volgens dit waterschap niet de instrumenten om deze stoffen te weren uit het milieu. Stoffenbeleid ligt meer voor de hand. De verwachting wekken dat overdracht bijdraagt aan het halen van de KRW-doelstellingen is zonder goede onderbouwing niet verstandig. Daarbij zal een eventuele formeel-juridische overdracht aanpassing van wetgeving vragen. Dat duurt zeker enkele jaren. Het overdragen van de bevoegdheden alleen zal niet op korte termijn tot gevolg hebben dat de waterkwaliteit significant zal verbeteren.

Vijftien waterschappen (bijna 80% van de negentien respondenten) verwachten dat de voorgestelde overdracht positief zal uitpakken voor het beheer van de rwzi's en mogelijk ook voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Hierbij is van belang dat er op dit moment bij vergunningverlening of bij het opstellen van maatwerkvoorschriften bij de omgevingsdiensten meestal geen of onvoldoende aandacht is voor de waterkwaliteit. Ook is er geen of nauwelijks toezicht op de indirecte lozingen. Door een overdracht krijgen waterschappen meer grip op bronbestrijding wat positief is, ook vanwege de steeds strenger wordende effluentseisen voor de zuiveringen.⁶ Hierbij wordt ook wel op het verleden gewezen, toen de waterschappen nog wel bevoegd waren voor de meest belastende indirecte lozingen (periode 1983-2010). Toen behoorden de indirecte lozingen tot het alledaagse werkpakket en werd er geïnvesteerd in specifieke kennis.

gevolgen voor de doelmatige werking van de riolering, de rwzi's en de waterkwaliteit in acht moeten nemen (verplichting!).

⁶ Ook vanwege de in ontwikkeling zijnde wijziging van de Europese Richtlijn stedelijk afvalwater. Zie hierover nader hoofdstuk 11.

Sinds de Wabo en nu ook de Omgevingswet (met een verdere verzwakking van bevoegdheden voor de waterbeheerder door het vervallen van het bindende adviesrecht) zijn de adviesvragen volgens veel waterschappen geminimaliseerd. Er wordt door veel omgevingsdiensten nauwelijks advies gevraagd over het effect van afvalwaterlozingen op de rwzi's of de waterkwaliteit. Ook ontbreekt het vaak aan toezicht. Er zijn waterschappen die zelf toezicht houden op bepaalde (afgesproken) categorieën van bedrijven. Twee waterschappen signaleren wel dat na het melden van overtredingen na het toezicht er vaak niet wordt gehandhaafd.

Vraag 1C: ziet u nog andere voordelen van de overdracht voor de waterschappen?

Uit de beantwoording van vraag 1B hiervoor blijkt dat een kleine 80% van de waterschappen verwacht dat de voorgestelde overdracht positief zal uitpakken voor het beheer van de rwzi's en mogelijk ook voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Een formele overdracht geeft waterschappen als meest direct belanghebbende partij meer grip op de indirecte lozingen. Maar hierbij moet ook worden opgemerkt dat uit beantwoording van de vragen 1A en 1D hiervoor blijkt dat driekwart van de waterschappen meent dat de bedoelde grip ook op andere wijze dan een formeel-juridische overdracht gerealiseerd kan worden.

Als andere voordelen zijn genoemd:

- Meer overzicht, regie en eigen sturingsmogelijkheden. Er zal met name een veel beter overzicht van de meest risicovolle bedrijven/lozers in het beheergebied ontstaan. Ook zal er meer eigen beleidsruimte zijn voor indirecte lozingen.
- Meer kennis en kunde over de indirecte lozingen kan worden gebruikt om meer grip te krijgen op de fiscale controles van de bedrijven ('vervuiler betaalt').
- Meer grip en inzicht in ontwikkelingen bij bedrijven. Er kan sneller door en met bedrijven worden geschakeld, met name ook aan de voorkant (vooroverleg).
- Alles in eigen hand is efficiënter en effectiever. Toezicht kan worden gekoppeld aan zowel vergunning-, handavings- als heffingsaspecten. Doordat een tussenlaag (de OD's) wegvalt, is er bijvoorbeeld minder afhankelijkheid om tot handhaving over te gaan. Adviesaanvragen en gezamenlijk toezicht door OD en waterschap zijn dan niet meer nodig. En zuiveringsbeheer en VTH-taken komen dan ook weer dicht bij elkaar. Daarmee wordt meer eenheid binnen de waterschapsorganisatie bewerkstelligd.
- Waterschappen zijn toegerust om monsters van afvalwater te nemen en te analyseren. Door meer inspanning op monitoring en analyses ontstaat er meer inzicht in de stoffen die op de rwzi worden geloosd. Hierdoor kunnen rwzi's beter worden ontworpen en beheerd (ook van belang vanwege de herziene Richtlijn stedelijk afvalwater)
- Een directere afstemming met de gemeente bij (illegale) lozingen in de riolering.
- Mogelijkheid tot opleggen van eigen maatwerkvoorschriften. Er is dan geen afhankelijkheid meer van een OD.

Nadelen zijn er ook

In de vragenlijst (bijlage 1) is enkel gevraagd naar de voordelen van een eventuele overdracht van

de bevoegdheid voor indirecte lozingen naar de waterschappen. Eerder zijn door de WWE en het LOVH ook nadelen genoemd, waaronder:⁷

- Een formeel-juridische overdracht past niet bij de één-loketgedachte, het werkt versnippering / onduidelijkheid in de hand.
- Kunnen de waterschappen deze taak wel aan? De waterschappen hebben al zoveel opgaven.
- Er wordt nu veel geïnvesteerd in samenwerken, ook vanuit het IBP-VTH. Deze samenwerking moet hoe dan ook niet verloren gaan.
- Dat de omgevingsdiensten deze taak niet goed uitvoeren, is geen reden om dit probleem als waterschappen naar je toe te trekken.

In hoofdstuk 9 wordt nader ingegaan op risico's van een eventuele overdracht.

3.4 Conclusie

Driekwart van de waterschappen geeft aan (in beginsel) positief te staan tegenover een formeel-juridische overdracht van de indirecte lozingen. Maar wel onder voorwaarden, zoals duidelijkheid over de werkvoorraad, de kwaliteit van de over te nemen dossiers en voldoende menskracht en middelen. Daarbij kan zo'n overdracht alleen de de meest relevante indirecte lozers betreffen.

Van de waterschappen die (in beginsel) positief zijn, wijst 60% erop dat door betere samenwerking, afspraken e.d. met de omgevingsdiensten (OD's) hetzelfde resultaat bereikt zou moeten kunnen worden. Dat geldt ook voor degenen die neutraal of afwijzend staan tegenover een formeel-juridische overdracht. Maar dan moeten alle gemeenten en provincies wel de noodzaak zien om te investeren in de indirecte lozingen.⁸ Anders wordt het niet wat. Bij een klein aantal waterschappen verloopt de samenwerking met de omgevingsdiensten overigens (vrij) goed. Vier waterschappen geloven alleen in een formeel-juridische overdracht van bevoegdheden.

Een kleine 80% van de waterschappen meent dat de voorgestelde overdracht positief zal uitpakken voor het beheer van de rwzi's en mogelijk ook voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Een formele overdracht geeft waterschappen als meest direct belanghebbende partij meer grip op de indirecte lozingen. Naast deze hoofdvoordelen zijn nog andere voordelen van een eventuele overdracht genoemd waaronder meer eigen sturingsmogelijkheden, een beter overzicht van de meest risicovolle bedrijven/lozers en meer contact met bedrijven. Al met al is de verwachting van de meeste waterschappen dat er door de overdracht van de meest bezwaarlijke indirecte lozingen efficiënter en effectiever gewerkt zal worden. Maar geconstateerd is ook dat driekwart van de waterschappen meent dat meer grip op de meest belastende indirecte lozingen ook op andere wijze dan een formeel-juridische overdracht gerealiseerd kan worden. Van een eenduidige opvatting is met andere woorden geen sprake.

⁷ Memo aan WWE, Toekomst indirecte lozingen, 20 oktober 2023.

⁸ Hier verwijzen wij naar een brief van 10 juli jl. van GS van de provincie Gelderland aan alle Gelderse gemeenten. In deze brief laat de provincie weten een quick scan uit te gaan voeren om een beeld te krijgen van de problematiek van indirecte lozingen in relatie tot de KRW-doelen. Een onderdeel van deze quick scan is ook het opstellen van een plan van aanpak om de vergunningen waarvoor de provincie bevoegd gezag is actueel te maken en te houden.

Tot slot is wel van belang te onderkennen dat een snelle formele overdracht niet reëel is. Zo'n proces kost jaren en om die reden moet niet de verwachting ontstaan dat zo'n overdracht snel zal leiden tot het realiseren van de KRW-doelstellingen (waarvoor de deadline immers al in 2027 is).

4 Om hoeveel en welke indirecte lozers gaat het?

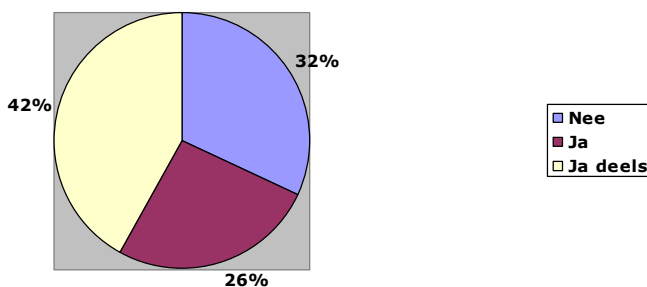
4.1 Inleiding

Om inzicht te krijgen in de hoeveelheid en aard van de indirecte lozingen die een effect kunnen hebben op de doelmatige werking van de rwzi's en/of de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater, zijn de vragen 2A, 2B, 2C in de vragenlijst opgenomen. Deze worden in dit hoofdstuk behandeld. Aan het eind staan de belangrijkste conclusies.

4.2 Aantallen indirecte lozers

Vraag 2A: *heeft u inzicht in het aantal bedrijven dat binnen het beheergebied van uw waterschap op indirecte wijze bedrijfsafvalwater loost wat van belang is voor het zuiveringsproces van de rwzi's van het waterschap?*

Inzicht Waterschappen in indirecte lozingen.

Uit de terugkoppeling van de 19 waterschappen op deze vraag blijkt dat:

- 32% van de waterschappen geen of nauwelijks inzicht heeft in het aantal bedrijven dat binnen hun beheergebied op indirecte wijze bedrijfsafvalwater loost wat van belang is voor het zuiveringsproces van de Rwzi's van het waterschap en het ontvangende oppervlaktewater. Deze waterschappen hebben geen aantal of schatting daarvan genoemd bij deze vraag. Als opmerking werd genoemd dat deze vraag aan de omgevingsdienst gesteld zou moeten worden. Ook werd opgemerkt dat omgevingsdiensten bij navraag geen lijst konden aanleveren met een overzicht van deze indirecte lozingen.
- 26% van de waterschappen wel inzicht heeft in het aantal indirecte lozingen die van belang zijn voor de rwzi's en/of het oppervlaktewater. Deze waterschappen konden het aantal indirecte lozingen noemen, met daarbij wel de opmerking dat het in de meeste gevallen om een globale schatting van het aantal gaat (omdat de lijst niet actueel is). In het algemeen is het aantal vergunningplichtige lozingen (zoals voor Seveso- en RIE-bedrijven) beter bekend dan het aantal meldingsplichtige lozingen.
- 42% van de waterschappen aangeeft deels inzicht te hebben in het aantal indirecte lozingen. Het aantal indirecte lozingen dat hier werd genoemd is daarbij gebaseerd op overdracht van het aantal dossiers van de voormalige Wvo-bedrijven in 2009 naar de gemeenten en provincies. Maar deze aantallen zijn niet meer compleet en actueel. De waterschappen hebben wel zicht op de indirecte lozingen waarvoor een verzoek om advies is ontvangen.

Maar daarbij wordt opgemerkt dat er geen zicht op is, of alle aanvragen met een (wijziging van de) indirecte lozing voor advies aan het waterschap worden voorgelegd.

Vraag 2A-1: zo ja, hoeveel zijn dit er (ongeveer)?

De waterschappen hebben het aantal relevante indirecte lozingen ingeschat op basis van verschillende brongegevens, zoals het aantal dat als aannemelijk is ingeschat/deels bekend is of het aantal overgedragen voormalige Wvo-dossiers in 2009. Hierbij is gebruik gemaakt van de bijlage met de verschillende bedrijfstakken en milieubelastende activiteiten uit het Bal. De ramingen betreffen dus enkel de meest belastende indirecte lozingen.

De schattingen over de aantallen indirecte lozingen vertonen veel verschil. De dertien waterschappen die n een goede of gedeeltelijke inschatting kunnen geven, komen tot zo'n 50 à 400 relevante indirecte lozingen per waterschap (gemiddeld over die dertien waterschappen zou dat per waterschap ca. 200 indirecte lozingen zijn).

Glastuinbouwbedrijven wel of niet meetellen?

Bij de schatting blijkt dat één waterschap de glastuinbouwbedrijven wel heeft meegeteld terwijl het erop lijkt dat andere waterschappen deze sector niet heeft meegenomen (want dat zou bij sommige waterschappen tot hogere aantallen moeten leiden). Er zijn ongeveer 2.500 glastuinbouwbedrijven in Nederland. Naar de mening van de Kerngroep Indirecte Lozingen moeten deze wel worden meegeteld.

Bij HHNK is uit een pilot met omgevingsdiensten gebleken (2023/2024) dat van de totaal 30.000 indirecte lozingen, er 1.750 zijn geselecteerd die relevant zijn voor de rwzi en/of de waterkwaliteit (bijna 6% van het aantal indirecte lozingen in het beheergebied). De overige waterschappen hebben alleen de geschatte aantallen genoemd van de relevante indirecte lozingen en niet het totaal aan indirecte lozingen.

In de bijlage met de lijst van bedrijfstakken/-categorieën (zie bijlage 2) kon ook het aantal bedrijven met een indirecte lozing per categorie worden ingevuld. De respons op deze vraag was laag. Aangenomen wordt dat de meeste waterschappen wel een globaal aantal bedrijven met een relevante indirecte lozingssituatie kunnen inschatten, maar dat er per bedrijf minder zicht is op de daadwerkelijke indirecte lozingen in de praktijk. Enkele waterschappen gaven aan dat ze een bedrijf kennen omdat er ook een vergunning- of meldingsplichtige directe lozing is waarvoor het waterschap bevoegd gezag is.

Na de invoering van de Omgevingswet is de vertaalslag naar de nieuwe milieubelastende activiteiten (MBA's) met vergunningplicht of meldings- en informatieplicht waarschijnlijk ook nog niet uitgevoerd bij de meeste omgevingsdiensten en waterschappen. Dit maakt het lastig een conclusie over aantallen te trekken.

Heffingsplichtige bedrijven

De Unie van Waterschappen heeft als indicatie voor het aantal indirecte lozingen het aantal heffingsplichtige bedrijven voor de zuiveringsheffing op een rij gezet. Op basis van de cijfers over 2024 gaat het in totaal om een kleine 8,3 miljoen indirecte lozingen waarvan het overgrote deel, namelijk 7,7 miljoen, bestaat uit huishoudens.

Er zijn in Nederland zo'n 515.000 bedrijven die indirect lozen (zie tabel 2.1 in hoofdstuk 2). In totaal zijn er landelijk 1.500 zogenoemde meetbedrijven waarvan het afvalwater wordt gemeten, bemonsterd en geanalyseerd, 144.000 zogenoemde tabelbedrijven met een zuiveringsheffing tussen de 5 en 1.000 vervuilingseenheden en nog eens 370.000 zogenoemde kleine bedrijfsruimten met een zuiveringsheffing van 1 of 3 vervuilingseenheden. Binnen de groep meetbedrijven en tabelbedrijven zijn categorieën met indirecte lozingen te onderscheiden die relevant zijn voor de rwzi en het ontvangende oppervlaktewater.

Vraag 2A-2: *hoeveel bedrijven hiervan hebben een Wabo-vergunning/ omgevingsvergunning waarin de indirecte lozing(en) zijn geregeld?*

Bijna alle waterschappen hebben aangegeven dat ze verwachten dat ongeveer 50% van de relevante bedrijven een omgevingsvergunning heeft voor de indirecte lozing. De overige meest belastende indirecte lozingen zullen dan logischerwijs meldingsplichtig zijn.

Vraag 2A-3 *Hoeveel bedrijven hiervan vallen onder algemene regels van het Rijk ('Bal-bedrijven')?*

Bijna alle waterschappen hebben aangegeven dat ongeveer 50% van de geschatte bedrijven met een indirecte lozing onder algemene regels van het Rijk vallen. Dit zijn de zogenaamde Bal-bedrijven (zie hoofdstuk 3 en 4 van het Bal).

Vraag 2A-4: *als u geen antwoord weet te geven op bovenstaande drie vragen, weet u dan hoeveel bedrijven in uw beheergebied destijds (bij de invoering van het Activiteitenbesluit (vanaf 2008) en de Waterwet (eind 2009)) als 'AmvB-bedrijf' waren aangemerkt onder de Wvo? Ofwel: hoeveel dossiers van AmvB-bedrijven (indirecte lozingen) zijn bij de invoering van de Waterwet destijds overgedragen aan de omgevingsdiensten (milieudiensten)?*

Dit aantal is verwerkt in de aantallen die genoemd zijn in 2A-1.

4.3 Meest relevante indirecte lozers

Vraag 2B: *welke afvalwaterlozingen van welke bedrijven/bedrijfstakken kunnen een nadelige invloed hebben op de werking van de zuivering? Gebruik hiervoor de Lijst van bedrijfstakken /-categorieën van bedrijven die als aparte bijlage bij de vragenlijst is opgenomen (zie bijlage 2).*

Als bedrijfstakken of activiteiten waarbij een indirecte lozing invloed kan hebben op de doelmatige werking van de rwzi en/of de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater zijn in willekeurige volgorde genoemd (hierin zijn ook de categorieën opgenomen die uit de pilot bij HHNK naar voren kwamen):

1. Afvalverwerking	9. Voedingsmiddelenbedrijven
2. Chemische industrie	10. Biologische voorzuivering
3. Olie- en vetverwerking	11. Medische sector (incl. ziekenhuizen)
4. Koeltorens	12. Metaalbewerking
5. Automotive	13. Laboratoria

6. Brandoefenplaatsen	14. Complexe industrie
7. Lozingen met groot debiet	15. Papier/hout/textielbedrijven
8. Spoelen van bodemenergiesystemen, lozen zout grondwater	16. Bodem- en grondwatersanering

In de kerngroep kwam naar voren dat het opvalt dat glastuinbouwbedrijven (totaal ca. 2.500 in Nederland) niet als relevante bedrijfstak voor indirecte lozingen zijn genoemd.

Vraag 2B-1: heeft u opmerkingen bij de door de Kerngroep Indirecte Lozingen geselecteerde bedrijfstakken uit het Bal?

Een paar keer genoemd is dat er ook aandacht nodig is voor indirecte lozingen van bedrijven van defensie, mijnbouwinstallaties en geothermielocaties. Deze vallen namelijk niet onder de bevoegdheid van de gemeenten /omgevingsdiensten (Staatstoezicht op de Mijnen [SODM] is bevoegd gezag), maar hebben wel een groot effect op de goede werking van de rwzi en het ontvangende oppervlaktewater.

Vraag 2C (meerkeuzevraag): als de bevoegdheid voor (een deel van) de indirecte lozingen zou overgaan, welke bedrijven / bedrijfstakken zouden volgens u dan onder bevoegd gezag van het waterschap moeten vallen?:

- a) Alle bedrijven die indirect bedrijfsafvalwater lozen, zowel vergunning- als meldingsplichtige bedrijven. Nb: hiertoe behoren, naast de door het Rijk gereguleerde bedrijven in het Bal, ook de bedrijven die in het gemeentelijke omgevingsplan zijn gereguleerd (via de bruidsschat).
- b) In het Bal geregelde complexe vergunningplichtige bedrijven die indirect bedrijfsafvalwater lozen (zie hieronder complexe bedrijven in paragraaf 3.3 van het Bal).

§ 3.3.0 Algemeen	§ 3.3.8 Basischemie
§ 3.3.1 Seveso-inrichting	§ 3.3.9 Complexe papierindustrie, houtindustrie en textielindustrie
§ 3.3.2 Grootschalige energieopwekking	§ 3.3.10 Afvalbeheer ippc-installaties
§ 3.3.3 Raffinaderij	§ 3.3.11 Kadavers of dierlijk afval
§ 3.3.4 Maken van cokes	§ 3.3.12 Stortplaats of winningsafvalvoorziening
§ 3.3.5 Vergassen of vloeibaar maken van steenkool of andere brandstoffen	§ 3.3.13 Verbranden van afvalstoffen in een ippc-installatie
§ 3.3.6 Basismetale	§ 3.3.14 Grootschalige mestverwerking
§ 3.3.7 Complexe minerale industrie	

- c) In het Bal geregelde bedrijven die milieubelastende activiteiten uitvoeren en daarom door het Rijk zijn gereguleerd in het Bal (zie Hoofdstuk 3 van het Bal, paragraaf 3.2 t/m 3.11).

Nb: dit zijn alle bedrijven die vallen onder hoofdstuk 3 van het Bal. Zie hiervoor de lijst van bedrijfstakken /-categorieën van bedrijven die als bijlage 2 bij dit rapport is opgenomen.

- d) Anders, nl.....

Een combinatie van optie c) en optie d) is door de waterschappen het meest gekozen. De volgende opmerkingen zijn gemaakt over een combinatie van opties of over invulling van optie d):

- Niet bij elke bedrijfstak genoemd op de lijst (b.v. Seveso-inrichtingen) is een indirecte lozing te verwachten. Een link met de categorieën uit het Bal is onlogisch. Er kan best sprake zijn van een zwaar milieubelastende activiteit, maar dat zegt nog niks over de samenstelling van het afvalwater.
- Voor kleine rwzi's zijn sommige 'bruidsschat-activiteiten' (geregeld in het gemeentelijke omgevingsplan) ook relevant (zoals zwembaden).
- Het lijkt raadzaam eerst een inventarisatie en probleemanalyse uit te voeren. Afhankelijk van de uitkomsten kan gefundeerd een keuze gemaakt worden.
- Het lijkt beter om aan te sluiten bij het te behalen doel dan uit te gaan van de voormalige Wvo-bedrijven. Zo zijn zeefdrukkerijen en fotografische bedrijven sinds het Wvo-tijdperk niet meer relevant.
- De nieuwe probleemstoffen en opkomende stoffen zijn mogelijk nog niet voldoende vertaald naar bedrijfscategorieën.

4.4 Conclusie

Een derde van de waterschappen heeft geen of geen goed inzicht in het aantal indirecte lozingen in hun beheergebied. Een kwart van de waterschappen geeft aan dit wel inzichtelijk te hebben en wat minder dan de helft meldt dat ze hier deels inzicht hebben. De omgevingsdiensten hebben na de invoering van de Omgevingswet nog niet voor alle bedrijven inzichtelijk gemaakt welke bedrijven vergunningplichtig zijn en welke bedrijven onder de algemene regels van het Rijk ('Bal-bedrijven') vallen.

Er is een groot verschil in schattingen van het aantal indirecte lozingen door de verschillende waterschappen die ze aan de hand van de bijlage met milieubelastende activiteiten (mba's, zie bijlage 2) als relevant hebben ingeschat. De waterschappen verwachten dat de helft van deze geschatte bedrijven met indirecte lozingen onder de algemene regels van het Rijk vallen (Bal-bedrijven) en de andere helft een omgevingsvergunning hebben. Het merendeel van de waterschappen heeft wel inzicht in welke milieubelastende activiteiten / branches uit bijlage 2 van invloed zijn op de goede werking van de rwzi's en kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater.

N.B.: de inschatting van het kernteam is dat per waterschap ongeveer 150 tot 250 bedrijven milieubelastende activiteiten uitvoeren waarbij indirect afvalwater wordt geloosd dat van invloed kan zijn op de doelmatige werking van de rwzi's en/of het ontvangende oppervlaktewater. Vertaald naar heel Nederland komt dat, inclusief de volgens de Kerngroep Indirecte Lozingen mee te nemen 2.500 glastuinbouwbedrijven, neer op een schatting van minimaal 3.000 tot zo'n 7.500 voor waterschappen relevante bedrijven. Deze behoren tot de groep van 145.000 zogenoemde meet- en tabelbedrijven. Dat zullen vooral 'Bal-bedrijven' zijn, maar niet uit te sluiten valt dat het zo nu en dan ook om indirecte lozingen gaat die in het gemeentelijke omgevingsplan (via de 'bruidsschat') zijn geregeld.

5 Gevolgen overdracht voor kennis, capaciteit en kosten

5.1 Inleiding

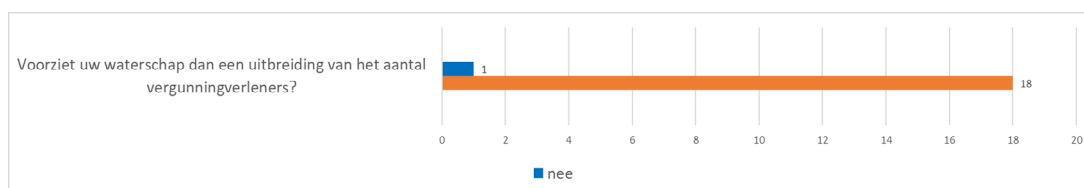
In dit hoofdstuk worden de antwoorden op vraag 3 uit de vragenlijst (zie bijlage 1) – wat zijn de gevolgen van een eventuele overdracht van VTH-taken voor indirecte lozingen naar de waterschappen? – voor kennis, capaciteit en kosten uiteengezet en geanalyseerd.

5.2 Gevolgen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving

5.2.1 Gevolgen voor vergunningverlening

Vraag 3A: *voorziet uw waterschap bij een eventuele overdracht van VTH-taken voor indirecte lozingen een uitbreiding van het aantal vergunningverleners?*

Nagenoeg alle waterschappen voorzien een uitbreiding van het aantal vergunningverleners. Eén waterschap geeft aan dat dat mogelijk niet nodig is, als de vergunningssituatie bij overdracht op orde is.

Vraag 3A-1: *zo ja, hoeveel fte (ongeveer)?*

Dit varieert tussen 0,5 en 6 fte. In totaal is 43 FTE opgegeven.

Vraag 3A-2: *wat zijn de te ramen kosten hiervan op jaarbasis?*

Het gaat om functieschaal 9 en 10. Gemiddeld wordt uitgegaan van EUR 100.000,-- per fte. De extra kosten variëren dan tussen EUR 50.000,-- en EUR 600.000,-- per waterschap.

De waterschappen die aangegeven hebben extra capaciteit nodig te hebben en dit hebben gekwantificeerd, vragen in totaal 43 fte extra, ofwel EUR 4.300.000,-- landelijk op jaarbasis.

Vraag 3A-3: *geeft uw waterschap op dit moment invulling aan het adviesrecht voor indirecte lozingen aan de gemeenten / omgevingsdiensten of provincie?*

Alle waterschappen geven invulling aan het adviesrecht. De mate waarin verschilt en is met name afhankelijk van het aantal adviesvragen vanuit de omgevingsdiensten. Bij een aantal waterschappen is sprake van intensieve samenwerking, via een dienstverleningsovereenkomst (DVO).

Vraag 3A-4: *gaf uw waterschap vóór de Omgevingswet invulling aan het toen nog bindende adviesrecht voor indirecte lozingen?*

Alle waterschappen hebben vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet gebruik gemaakt van het bindende adviesrecht. Bij meerdere waterschappen is daar alleen incidenteel sprake van geweest.

5.2.2 Gevolgen voor toezicht en handhaving

Vraag 3B: *voorziet uw waterschap bij een eventuele overdracht van VTH-taken voor indirecte lozingen een uitbreiding van het aantal toezichthouders en handhavers?*

Alle waterschappen geven aan dat dan uitbreiding van het aantal toezichthouders nodig is.

Vraag 3B-1: *zo ja, hoeveel FTE (ongeveer)?*

Dit varieert tussen 1 en 6 FTE. In totaal is 40 fte extra opgegeven.

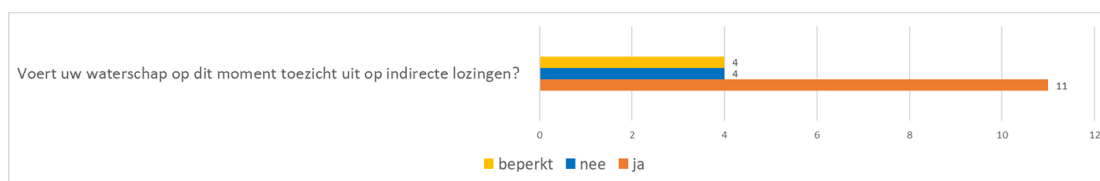
Vraag 3B-2: *wat zijn de kosten hiervan op jaarbasis?*

Het gaat om functieschaal 9 en 10. Gemiddeld wordt uitgegaan van EUR 100.000,-- per fte. De extra kosten variëren dan tussen EUR 100.000,-- en EUR 600.000,-- per waterschap.

De waterschappen die aangegeven hebben extra capaciteit nodig te hebben en dit hebben gekwantificeerd, vragen in totaal 40 fte extra, ofwel EUR 4.000.000,-- landelijk op jaarbasis.

Vraag 3B-3: *voert uw waterschap op dit moment toezicht uit op indirecte lozingen?*

Elf van de negentien waterschappen oefenen toezicht uit op indirecte lozingen. De overige waterschappen (zes) geven aan dit heel minimaal / beperkt te doen of alleen bijzondere aanvragen daarvoor vanuit de omgevingsdiensten op te pakken.

Vraag 3B-4: *als vraag 3B-3 met 'ja' is beantwoord: wordt deze taak op dit moment uitgevoerd in samenwerking met de omgevingsdienst(en)?*

De elf waterschappen die aangeven toezicht op indirecte lozingen uit te voeren, doen dat in de meeste gevallen samen met de omgevingsdienst. Twee waterschappen gaven aan dit toezicht zelfstandig te doen.

5.2.3 Gevolgen voor de taak bemonstering en onderzoek afvalwater

Vraag 3C: wat betekent een eventuele overdracht van bevoegdheden voor de bemonstering e.d. van afvalwater (van belang voor toezicht en handhaving)?

Een toename van toezicht zal overwegend ook betekenen dat meer monsternames en analyses nodig zijn. De monsternames worden vaak uitgevoerd door de toezichthouders: dit hangt samen met de gegeven antwoorden op de vragen 3B2 en 3B3.

Vraag 3C-1: heeft uw waterschap een eigen laboratorium?

Vaak is sprake van een gezamenlijk laboratorium (Aquon, Aqualysis, Waterproef) of uitbesteding. Enkele waterschappen hebben een eigen laboratorium.

Vraag 3C-1a: zo ja, is er voor deze taak dan een uitbreiding nodig van het lab?

De reacties variëren:

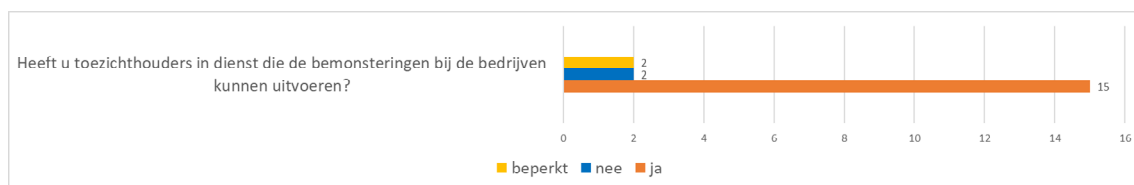
- Enerzijds wordt verwacht dat geen uitbreiding nodig is;
- Anderzijds wordt verwacht dat een beperkte uitbreiding nodig is.

Genoemd is dat specifieke analyses (zoals ZZS) vaak moeten worden uitbesteed. De verwachting is dat dit soort analyses zal toenemen als er meer toezicht op indirecte lozingen wordt uitgevoerd. Op dat onderdeel zijn dan extra investeringen nodig door de laboratoria.

Vraag 3C-1b: zo nee, hoe denkt het waterschap deze taak te kunnen uitvoeren?

In die gevallen wordt verwacht dat de analyses kunnen worden uitgevoerd door het (gezamenlijke) laboratorium, dan wel via uitbesteding aan een extern lab.

Vraag 3C-2: heeft u toezichthouders in dienst die de bemonsteringen bij de bedrijven kunnen uitvoeren?

De meeste waterschappen hebben toezichthouders in dienst die bemonsteringen bij bedrijven kunnen uitvoeren. In een aantal gevallen is aangegeven dat die capaciteit nu al beperkt is.

Vraag 3C-3: wat zijn de kosten van bemonstering op jaarbasis als de overdracht zou plaatsvinden? Bedenk hierbij dat de kosten van bemonstering per stof behoorlijk kunnen verschillen.

De gegeven reacties variëren sterk en de waterschappen kunnen het moeilijk inschatten.

Als inschattingen worden gegeven, variëren deze van EUR 10.000,-- tot circa EUR 200.000,-- aan extra analysekosten. Een bedrag tussen EUR 100.000,-- en EUR 200.000,-- wordt reëel geacht als er veel aandacht aan ZZS wordt gegeven bij het toezicht. Dit bleek ook uit de pilot Hollands Noorderkwartier.

5.2.4 Overige gevolgen: meer juridische ondersteuning

Hoewel niet naar voren gekomen in de ingevulde vragenlijsten, is in een bespreking met het LOVH en de WWE naar voren gebracht dat de waterschappen zeker de eerste paar jaar (en mogelijk ook regulier) ook extra juridische ondersteuning nodig zullen hebben. Gedacht wordt daarbij aan 0,5 fte per waterschap per jaar.

5.3 Gevolgen voor kennis en capaciteit

Vraag 3D: *als uitbreiding noodzakelijk is, waar denkt u dan de specialistische kennis en capaciteit m.b.t. indirecte lozingen te halen? Beantwoord a.u.b. de onderstaande 5 vragen.*

Werven van deskundige medewerkers is lastig gezien de krapte in de arbeidsmarkt.

Vraag 3D-1: *nieuwe medewerkers aannemen in vaste dienst*

Dit heeft de voorkeur van vrijwel alle waterschappen.

Vraag 3D-2: *inhuur in eerste fase/jaren (adviesbureaus)*

Dit heeft niet de voorkeur van de waterschappen. Het wordt wel gezien als een oplossing om tijdelijke knelpunten op te lossen of om achterstanden weg te werken (actualisatie).

Vraag 3D-3: *of een combinatie van 3D-1 en 3D-2*

Medewerkers in vaste dienst heeft de voorkeur. Inhuur zo nodig tijdelijk: zie antwoord vraag 3D-2.

Vraag 3D-4: *deelname in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) van de omgevingsdienst (bevoegd gezag is waterschap, uitvoering vindt plaats in de omgevingsdienst).*

De meeste waterschappen willen dit niet. De waterschappen die er wel open voor staan hebben de vraag of dit gaat bijdragen aan beter toezicht op indirecte lozingen. Er is afstemming nodig met veel partners voor wie het waterbelang niet de hoogste prioriteit heeft.

Vraag 3D-5: anders, nl.:

Niet genoemd.

5.4 Raming eenmalige overdrachtskosten

Vraag 3E: *welke eenmalige overdrachtskosten moeten in het kader van de overdracht door uw waterschap gemaakt worden? Denk hierbij o.a. aan de overgedragen dossiers op orde brengen,*

mensen opleiden, voorlichtingskosten (om bedrijven op de hoogte te stellen), eenmalige investeringen etc.

De omvang en kwaliteit van de over te dragen dossiers zijn niet bekend, maar het gaat om enkele duizenden relevante indirecte lozingen (zie hst. 4). Voor dat overdrachtdossier is nodig:

- Overzicht krijgen van de relevante bedrijven;
- Actueel maken van de vergunningen en beoordelen van meldingen / maatwerk;
- De ICT-systemen moeten worden gevuld;
- Kennisoverdracht van de dossiers;
- Investeren in materieel en uitrusting voor de toezichthouders.

Het inschatten van de initiële overdrachtskosten per waterschap is daardoor erg complex. Maar aangenomen mag worden dat het zeker enkele tonnen zal bedragen.

5.5 Conclusie

Alle waterschappen maken gebruik van het adviesrecht bij een vergunningaanvraag en vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet werd ook gebruik gemaakt van het toen nog bindende adviesrecht.

Uit de ingevulde vragenlijsten is naar voren gekomen dat een overdracht van de taken voor indirecte lozingen voor zowel vergunningverlening als toezicht leidt tot extra benodigde capaciteit bij de waterschappen. Voor vergunningverlening is dat in totaal nog iets hoger (43 fte) dan voor toezicht/handhaving (40 fte). Dat het aantal extra toezichthouders lager is dan het aantal extra vergunningverleners, is mogelijk te verklaren doordat meer dan de helft van de waterschappen al toezicht op indirecte lozingen uitvoert. Daarnaast is toezicht beter te plannen dan het behandelen van vergunningaanvragen en het actualiseren van vergunningen. De waterschappen voorzien wel problemen om vacatures te kunnen vullen, waardoor ze (zeker in het begin) niet ontkomen aan een tijdelijke inhuur van de extra benodigde capaciteit.

De kerngroep constateert dat er aanzienlijk verschil zit in de extra inzet (fte) die de waterschappen nodig hebben om de werkzaamheden voortkomend uit deze extra bevoegdheid goed uit te kunnen voeren. Sommige waterschappen schatten de extra inzet relatief laag in. Een recente pilot heeft laten zien dat het bij veel indirecte lozingen niet op orde is en er veel ongewenste stoffen worden gemeten. Het vraagt veel inzet om die vergunningen op orde te brengen en het lozingsgedrag waar nodig via toezicht en handhaving te corrigeren. De Kerngroep Indirecte Lozingen schat daarom in dat de inschatting vanuit de waterschappen aan de conservatieve kant is. Daarbij zullen waterschappen zeer waarschijnlijk ook (in ieder geval de eerste paar jaar) extra juridische ondersteuning nodig hebben, zo'n 0,5 fte per waterschap per jaar. Bij dit alles moet worden opgemerkt dat de extra inzet en te maken (overdrachts-)kosten niet nodig zouden zijn als de gemeenten (en provincies) de omgevingsdiensten voldoende menskracht en middelen hadden geboden om de VTH-taken met betrekking tot de indirecte lozingen adequaat uit te voeren. Zo beschouwd kan worden gesteld dat er jarenlang te weinig is uitgegeven aan deze bij wet toebedeelde taak.

Deelname in een gemeenschappelijke regeling (GR) bij de omgevingsdiensten kan ook een invulling zijn om meer aandacht te krijgen voor indirecte lozingen. De meeste waterschappen zijn hierover niet al te enthousiast. De meeste waterschappen hebben niet goed in beeld op welke manier deelname aan de GR tot meer aandacht voor lozingen kan zorgen.

Voor het toezicht zullen extra watermonsters genomen worden bij de bedrijven. De analyse zal voor een groot deel plaatsvinden via de gezamenlijke waterlaboratoria waar de waterschappen bij zijn aangesloten. Naar verwachting leidt dit tot extra kosten, vooral wanneer ook wordt geanalyseerd op zeer zorgwekkende stoffen (ZZS).

De waterschappen schatten in dat er aanzienlijke overdrachtskosten gemaakt dienen te worden, vooral ook voor het ontsluiten van de dossiers en investeringen in benodigd materieel. Het blijkt echter vooralsnog te moeilijk hier concrete kostenramingen aan te hangen.

6 Fiscale gevolgen overdracht indirecte lozingen

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is weergegeven wat de fiscale impact zal zijn van de beoogde overdracht (vraag 4 vragenlijst). De gemaakte veronderstelling hierbij is dat als VTH-taken (al dan niet geheel) worden overgedragen aan het waterschap, dit zal leiden tot een toename van kosten bij het waterschap. Dat zou tot een tariefstijging van de zuiveringsheffing kunnen leiden. Op de mogelijke betekenis van de voorgestelde overdracht wordt in paragraaf 6.2 ingegaan.

6.2 Gevolgen voor de zuiveringsheffing

In Nederland zijn er ruim 515.000 bedrijven die een aanslag voor de zuiveringsheffing ontvangen (zie hiervoor nader hoofdstuk 2, tabel 2.1).

Vraag 4A: kunt u aangeven wat volgens u de betekenis van de beoogde overdracht zal zijn voor de zuiveringsheffing?

Vijf waterschappen (26%) verwachten geen effect voor de zuiveringsheffing. Een paar waterschappen geven aan dat de zuiveringsheffing los staat van de bevoegdheid voor vergunningverlening (en andere taken). Een tweetal waterschappen wijst erop dat een overdracht niet tot meer lozingen c.q. meer vervuilingseenheden zal leiden. Een ander waterschap tekent aan dat de overdracht van vergunningplichtige lozingen mogelijk wel tot meer legesinkomsten kan leiden.

Een waterschap stelde dat de extra kosten voor VTH-taken door de hier bedoelde overdracht niet in de zuiveringsheffing mogen worden betrokken, maar dat deze moeten worden bekostigd uit de algemene waterschapsbelastingen. Dat is echter een misvatting. Het is zeer wel mogelijk (en gebruikelijk) om VTH-kosten te verdelen over watersysteemheffing en zuiveringsheffing. Ervan uitgaande dat een deel van het werk gebeurt met het oog op de bescherming van de doelmatige werking van de rwzi's, kan dus een deel worden toegerekend via de zuiveringsheffing. Het deel van het werk dat verband houdt met de kwaliteit van het oppervlaktewater kan worden toegerekend aan de watersysteemheffing.

Zo'n 37% (zeven waterschappen) geeft aan dat de betekenis voor de heffing (zeer) beperkt zal zijn. Eén waterschap geeft aan dat de kosten voor vergunningverlening, naast twee jaar 'opstartkosten', structureel met bijna twee ton per jaar zullen toenemen. Voor handhaving wordt eenzelfde orde van grootte ingeschat (vergelijk hoofdstuk 5 hiervoor). Al met al beperkte effecten op de zuiveringsheffing.

Voor vijf waterschappen (26%) is de betekenis van de overdracht op de heffing onbekend, terwijl dit volgens de overige twee waterschappen (11%) af zal hangen van de uiteindelijk te kiezen optie voor de overdracht. Hoe meer bedrijven voor hun indirecte lozingen worden overgedragen aan de waterschappen, hoe groter het effect op de zuiveringsheffing.

Vraag 4B: met hoeveel procent zal het tarief hierdoor (ongeveer) gaan stijgen?

De helft van de waterschappen weet niet met hoeveel procent het tarief zal stijgen. Vijf waterschappen verwachten een kleine stijging (< 2%). Drie geven aan dat er geen tariefsverhoging

zal optreden (16%). Twee wijzen erop dat het effect bepaald zal worden door de uiteindelijke keuze die op bestuursniveau gemaakt zal moeten worden.

6.3 Conclusie

Dat de beoogde overdracht van indirecte lozingen tot een toename van VTH-kosten zal leiden is evident (zie hiervoor ook hoofdstuk 5). Maar dit zal naar verwachting beperkte gevolgen hebben voor de hoogte van de zuiveringsheffing. Alleen als alle indirecte lozingen zouden worden overgedragen – deze optie ligt wat de waterschappen betreft zeker niet voor! – zullen de gevolgen voor de heffing wat groter kunnen zijn.

7 Soepele overdracht van dossiers

7.1 Inleiding

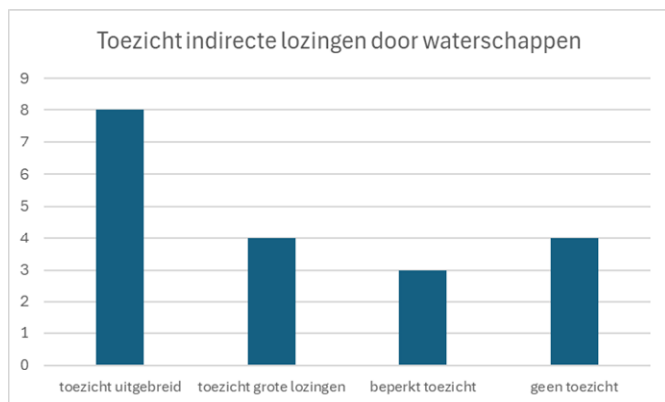
In dit hoofdstuk wordt vraag 5 van de vragenlijst (zie bijlage 1) behandeld: hoe kan worden gezorgd voor een 'warme' overdracht van dossiers vanuit de omgevingsdiensten naar de waterschappen?

Als de formele bevoegdheden van VTH-taken m.b.t. indirecte lozingen overgaan naar de waterschappen, is het van belang dat de overdracht soepel verloopt. De verleende vergunningen (en eventuele maatwerkvoorschriften voor indirecte lozingen die onder algemene regels vielen/vallen) voor de indirecte lozingen moeten kwalitatief op orde zijn. Bij de waterschappen moeten deskundigen aanwezig zijn die de inhoudelijke afstemming met de omgevingsdiensten (OD's) kunnen uitvoeren.

7.2 Bestaande samenwerking waterschappen en omgevingsdiensten

Vraag 5A: *is er al samenwerking tussen de OD's en het waterschap op het gebied van de indirecte lozingen? Geldt dit voor zowel toezicht als vergunningverlening?*

Op één na geven alle waterschappen aan dat er een vorm van samenwerking is. In drie gevallen is de samenwerking vastgelegd in een overeenkomst. Samenwerking is er op gebied van vergunningverlening (advisering), toezicht en handhaving. Samenwerking vindt plaats op bepaalde onderwerpen, bijvoorbeeld complexe bedrijven, zeer zorgwekkende stoffen of bij bepaalde omstandigheden zoals calamiteiten. De samenwerking bij een aantal waterschappen is minimaal, beperkt en alleen op ambtelijk niveau.

De mate van samenwerking is vaak wisselend per omgevingsdienst. Sommige waterschappen hebben in hun beheergebied met drie tot wel zes omgevingsdiensten te maken.

7.3 Beeld van de kwaliteit van de dossiers indirecte lozingen

Vraag 5B: *heeft u een beeld van de huidige kwaliteit van de 'indirecte-lozingendossiers'? Zo ja, wat is uw beeld? Denk hierbij aan vragen als: zijn de dossiers op orde? Is bekend of de indirecte lozingen*

adequaat zijn gereguleerd (of moet er actualisatie plaatsvinden)? Is bekend of er regelmatig monsters zijn genomen etc.?

Zeven waterschappen geven aan geen beeld te hebben van de dossiers over indirecte lozers bij de Omgevingsdiensten. De meeste andere waterschappen zeggen dat de dossiers niet actueel en onvolledig zijn. Gebleken is dat bedrijfsbestanden niet zijn ingericht om indirecte lozingen te registreren; zo is bijvoorbeeld niet opgenomen dat een bedrijf op het riool loost. Dit geldt zeker voor de meldingsplichtige bedrijven. De omgevingsdiensten voeren beperkt monsternames uit bij bedrijven omdat de urgentie en het materiaal daarvoor ontbreken. Ook ontbreken recente rioleringstekeningen en is niet bekend in hoeverre de bedrijven zelf het afvalwater analyseren. Dit past in het beeld van het onvoldoende inzetten van handhavingsinstrumenten.

Enkele respondenten reageerden positiever. De vergunningen zijn kwalitatief goed omdat adviezen van het waterschap zijn overgenomen, maar het is niet altijd bekend of voor alle vergunning-aanvragen ook een adviesvraag wordt gedaan. Ook is wel aangegeven dat het waterschap zelf toezicht en monsternamen uitvoert.

7.4 Wat is nodig voor een goede overdracht?

Vraag 5C: *wat is volgens u nodig om tot een warme overdracht te komen van OD's naar het waterschap?*

Een goede samenwerking in een projectteam met medewerkers van waterschappen en omgevingsdiensten is noodzakelijk voor een warme overdracht. Het project moet tijdig worden opgestart en er moet voldoende tijd zijn. De overdracht vindt fysiek plaats. Waarbij actuele dossiers één-voor-één worden overgedragen.

Er moet aandacht zijn voor het aanpassen of aankopen van benodigde software. Mogelijk kan deze software worden gekoppeld aan die van de omgevingsdiensten of is het mogelijk om in het systeem van de omgevingsdiensten te kijken.

Volgens een van de waterschappen moet (als het tot een formeel-juridische overdracht komt) de wetswijziging eerst worden afgerond en moeten de tarieven bekend zijn bij de overdracht. Enkele waterschappen geven aan geen idee te hebben wat nodig is. Niet duidelijk is ook of en in hoeverre opdrachtgevers van de omgevingsdienst bereid zijn om de kosten te maken voor het actualiseren. Voldoende financiële middelen zijn immers een belangrijke randvoorwaarde, net als voldoende deskundigheid bij het waterschap over o.a. milieubelastende activiteiten en de afweging tussen diverse milieucompartimenten. Geopperd is ook om de lozingsdeskundige van de omgevingsdienst (zo die er is of zijn) te laten verhuizen naar het waterschap.

Vraag 5D: *wat kan uw waterschap zelf doen om de overdracht soepel te laten verlopen?*

De waterschappen kunnen verschillende maatregelen nemen voor een soepele overdracht. Deze zijn te verdelen in procesmatige maatregelen, middelmaatregelen en maatregelen die gaan over de houding van waterschappen.

Met de omgevingsdiensten moet een actieve samenwerking worden gezocht waarbij een positieve en ontvankelijke instelling belangrijk is. Netwerken en het leggen van goede contacten in de voorbereidingsfase kunnen helpen bij de overdracht.

Voor een goede (informatie)overdracht wordt genoemd dat een archiefsysteem aanwezig moet zijn en goed moet zijn ingericht. Dit geldt ook voor andere software. Voor het vullen van de systemen kunnen medewerkers van de waterschappen gegevens gaan ophalen bij de omgevingsdiensten. Medewerkers van waterschappen moeten worden opgeleid. Bovendien is communicatie met de indirecte lozers zelf erg belangrijk.

Voorafgaand aan de formele overdracht moet er tijd genoeg zijn om deze goed voor te bereiden. In de antwoorden wordt meer dan eens genoemd dat er voldoende tijd en mensen voor de overdracht beschikbaar moeten zijn. Voorgesteld wordt om de overdracht projectmatig aan te pakken. Waterschappen kunnen daarbij overwegen deze taak aan één (nieuw) team toe te delen. Zodat deze (nieuwe) taak zowel bij de overdracht als bij de reguliere werkzaamheden haar eigen aandacht krijgt die deze verdient. Het kan er niet “even bijgedaan” worden, geven diverse waterschappen aan.

Ten slotte wordt gevraagd om een handleiding van de koepelorganisaties (ODNL en de UvW) om de overdracht van omgevingsdiensten naar waterschappen goed te laten verlopen. Ook moet de (politiek-)bestuurlijke aandacht worden georganiseerd.

Vraag 5E: hoeveel tijd is er volgens u nodig om de overdracht te organiseren en goed te laten verlopen?

De benodigde tijd voor een overdracht van bevoegdheden wordt ingeschat op 0,5 tot 5 jaar. Het meest vaak wordt een termijn genoemd van (minimaal) 1 jaar. Zes waterschappen geven aan hiervan geen inschatting te kunnen maken, omdat het succes van de overdracht onder andere afhangt van de kwaliteit van de dossiers bij de omgevingsdiensten. Maar ook van de werving en opleiding van medewerkers bij waterschappen.

De voorbereiding van de overdracht zal grosso modo evenveel tijd in beslag nemen als de daadwerkelijke overdracht. Een en ander is ook afhankelijk van de afbakening c.q. voor welke milieubelastende activiteiten de bevoegdheid voor de indirecte lozingen wordt overgedragen (aantal dossiers).

7.5 Conclusie

Het overdragen van de dossiers is een project op zich. Een project in drie fasen: voorbereiding, daadwerkelijke overdracht en nazorg. In alle fasen is een goede samenwerking nodig tussen de omgevingsdiensten en de waterschappen. De tijdsduur van het project wordt ingeschat op minimaal een jaar, maar als Kerngroep Indirecte Lozingen lijkt twee à drie jaar realistischer.

Bij waterschappen moet geïnvesteerd worden in middelen en mensen, in vorm van software en opleiding. Het beeld van de kwaliteit van dossiers is in de meeste gevallen zorgwekkend. Daarom

wordt gesteld dat dossiers actueel moeten zijn bij overdracht. Voor een soepele overdracht worden warme contacten met de omgevingsdienst als essentieel gezien en ook een goede communicatie.

De kerngroep verwacht dat omgevingsdiensten die nu geen actuele dossiers hebben, geen menskracht meer gaan steken in het actualiseren van dossiers. Dat is mede gebaseerd op het historische en huidige gebrek aan inzet op indirecte lozingen door de meeste omgevingsdiensten.

8 Samenwerken met omgevingsdiensten en hun opdrachtgevers

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat vraag 6 van de vragenlijst centraal: hoe wordt de samenwerking met de omgevingsdiensten, gemeenten en provincies geborgd (als er een overdracht zou plaatsvinden)? Voorstelbaar is dat er bij een formeel-juridische overdracht van de VTH-bevoegdheden voor indirecte lozingen een adviesrol komt voor de omgevingsdiensten (OD's), bijvoorbeeld vanwege het belang voor gemeenten met betrekking tot de doelmatige werking van de openbare riolering.

Nb: de indruk bestaat dat bij het invullen van de vragenlijst niet alle waterschappen zijn uitgegaan van de nieuwe, door hun beoogde situatie, maar hun antwoorden hebben gerelateerd aan voortzetting van de huidige werkwijze.

Het organisatieonderdeel dat verantwoordelijk is voor de opdrachtverlening aan de omgevingsdienst – concreet: gemeenten en provincies - staat vaak op grote afstand van het organisatiedeel bij gemeenten dat het riool beheert.

8.2 Samenwerken met de omgevingsdiensten bij vergunningverlening

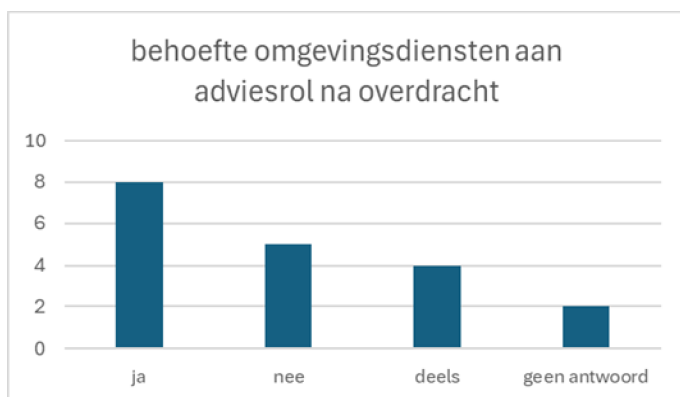
Vraag 6A: *hoe denkt u de OD's goed te betrekken bij de vergunningverlening?*

Via de samenwerkingsfunctionaliteit van het DSO zou in beeld moeten komen in hoeverre advies nodig is voor de indirecte lozingen vanuit de omgevingsdiensten.

De meeste waterschappen hebben voor de huidige situatie in meer of mindere mate afstemming georganiseerd met de omgevingsdiensten. Dat is in de huidige situatie vaak nog erg vrijblijvend en niet structureel. Die zouden in de situatie dat de waterschappen weer bevoegd gezag zijn voor indirecte lozingen en de omgevingsdiensten daarover adviesrecht hebben ook in stand gehouden kunnen worden en verder versterkt en geborgd. De al lopende contacten vanuit het waterschap vinden nu vooral plaats met de rioolbeheerders van de gemeente. Deze maken geen onderdeel uit van de OD's. Waterschappen merken op dat er weinig synergie is tussen de milieuafdeling van een gemeente (die zorgt voor de opdracht naar de OD) en de rioolbeheerders. Hierdoor worden problemen in de afvalwaterketen onvoldoende ingebracht bij de prioriteitstelling en financiering naar de omgevingsdiensten.

Vraag 6B: *verwacht u dat de OD's behoefte hebben aan een adviesrol?*

Daar wordt door de waterschappen verschillend over gedacht. Daar dient de omgevingsdienst dan wel specifiek opdracht voor te krijgen vanuit het bevoegd gezag (lees opdrachtgever). Voor vragen e.d. over de capaciteit van de riolering en de rwzi's vindt directe afstemming plaats met de rioolbeheerders van de gemeenten. Voor de overige milieuaspecten (veiligheid, geur, emissie van schadelijke stoffen zoals ZZS) is een adviesrol door de OD wel gewenst. Dit geldt met name voor de grote en complexe dossiers.

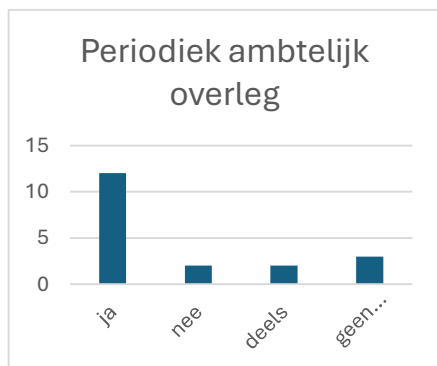

8.3 Continu evalueren met gemeenten en provincies

Vraag 6C: op welke wijze denkt het waterschap periodiek te evalueren met de inliggende gemeenten en provincies?

Ook hier wordt door de waterschappen verschillend over gedacht. Voor sommige waterschappen is dit niet nodig. Andere waterschappen hebben al structurele overlegvormen en wensen die te behouden. Er zijn ook waterschappen waar dit nog onvoldoende plaatsvindt, maar zij willen dit wel periodiek en structureel opzetten.

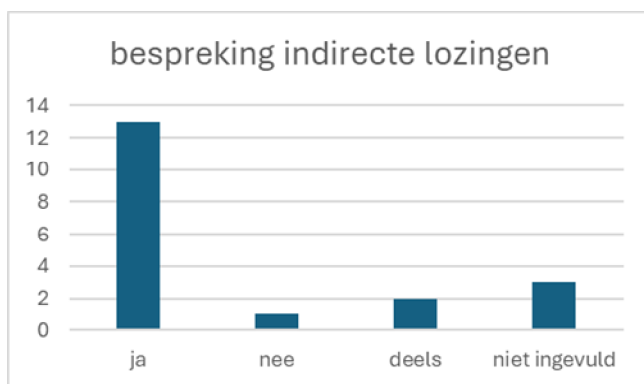
Vraag 6C-1: vindt er periodiek al overleg plaats? Ambtelijk en/of bestuurlijk?

Bij de meeste waterschappen vindt er al periodiek ambtelijk overleg plaats. Zes waterschappen geven aan dat er ook een vorm van structureel bestuurlijk overleg plaatsvindt waar indirecte lozingen worden geagendeerd.

Vraag 6C-2: zo ja, kunnen de indirecte lozingen dan in dat overleg plaatsvinden?

De meeste waterschappen geven aan dat dit zeker het geval is danwel zou moeten.

Vraag 6C-3: zo nee, wat is dan mogelijk om de relaties met de andere overheden goed te houden?

Waarschijnlijk vanwege de beantwoording van de vorige vragen hebben vrijwel alle waterschappen deze vraag niet ingevuld, dan wel beantwoord met 'niet van toepassing'. Een enkel waterschap geeft aan dat de provincie hierin een regierol kan vervullen. Naast deze regierol zijn ze voor enkele situaties ook bevoegd gezag voor indirecte lozingen.

Omgevingswet: coördinerende taak voor de provincies

Hierbij merken we als Kerngroep Indirecte Lozingen op dat de provincies op grond van de Omgevingswet de taak hebben om de uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen gebiedsgericht te coördineren (artikel 2.18, lid 1 onder a Ow). Specifiek voor handhaving is het aan gedeputeerde staten (GS) om binnen de provincie te zorgen voor de coördinatie van een onderling afgestemde uitoefening van de uitvoerings- en de handhavingstaak (art. 18,26, lid 1 Ow). Daarbij is het aan GS om binnen de provincie een of meer overlegorganen in te stellen, waarin regelmatig overleg plaatsvindt over de kwaliteit, doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak (art. 18.27 Ow). Dat dit overleg of in ieder geval de acties die hieruit volgen op het gebied van de indirecte lozingen gemiddeld genomen tekortschieten, is evident.

Zo hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland bij brief van 10 juli 2024 alle Gelderse gemeenten laten weten een quick scan uit te gaan voeren om een beeld te krijgen van de problematiek van indirecte lozingen in relatie tot de KRW-doelen. Een onderdeel van deze quick scan is ook het opstellen van een plan van aanpak om de vergunningen waarvoor de provincie bevoegd gezag is actueel te maken en te houden. Het plan bevat onder meer een meerjarenplanning en een indicatie van de benodigde capaciteit en kosten. De planning is dat het plan van aanpak in oktober 2024 wordt opgeleverd.

8.4 Conclusie

Nut en noodzaak van samenwerking tussen gemeente, provincie, omgevingsdienst en waterschap worden breed onderschreven. Over de praktische invulling en het borgen van die samenwerking wordt verschillend gedacht. Er is al wel, in meer of mindere mate, afstemming tussen waterschappen en OD's, maar vaak nog vrijblijvend en niet structureel. Het verschilt per waterschap, maar gemiddeld genomen kan het een stuk beter. Van belang hierbij is dat de Omgevingswet van provincies vraagt te zorgen voor een gebiedsgerichte coördinatie van de

uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen. Overlegvormen zijn er wel maar op het terrein van de indirecte lozingen schieten deze gemiddeld genomen nog te kort.

Via de samenwerkingsfunctionaliteit van het DSO kunnen de OD's voor hun adviserende rol (met betrekking tot de doelmatige werking van de riolering) goed betrokken worden bij de vergunningverlening. Gezien de wens van waterschappen om 'slechts' de meest belastende indirecte lozingen over te nemen dan wel hier anderszins meer grip op te krijgen, kan de adviesrol van de OD's zich wat de waterschappen betreft beperken tot die lozingen c.q. bedrijven.

9 Risico's overdracht en risicomanagement

9.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat vraag 7 van de vragenlijst centraal: welke risico's voorziet u bij of van een eventuele overdracht van de bevoegdheid voor het reguleren van de indirecte lozingen? Het spreekt voor zich dat er, als het zover komt, goed doordacht en zorgvuldig werk wordt gemaakt van zo'n overdracht. De vraag welke risico's hierbij worden voorzien is onderwerp van paragraaf 9.2. Hoe hiermee vervolgens om te gaan is uiteengezet in paragraaf 9.3.

9.2 Voorzienbare risico's van een eventuele overdracht

9.2.1 Risico's voor de eigen organisatie?

Vraag 7A-1: wat zijn mogelijke risico's voor de eigen organisatie?

De waterschappen geven een vrij eenduidig beeld van de risico's voor de eigen organisatie. Van de 19 aan het onderzoek deelnemende waterschappen geven er 14 aan dat het gebrek aan capaciteit een risico is. Met de term capaciteit wordt bedoeld dat er op tijd voldoende fte's met de juiste kennis beschikbaar zijn, die onder een acceptabele werkdruk aan de slag kunnen. Enkele waterschappen signaleren gerelateerd hieraan de krapte op de arbeidsmarkt en het probleem om kennis goed te borgen.

De helft van de waterschappen geeft aan dat het een risico is dat er onvolledige en niet actuele dossiers worden overgedragen. Dit kan ertoe leiden dat extra capaciteit nodig is om de boel eerst op orde te krijgen. Een uitdaging is om een goede beoordeling te maken van het over te dragen dossier (dat is sowieso tijdrovend). Met als mogelijk gevolg een toename in het aantal procedures, bijvoorbeeld door een andere beoordeling van het waterschap.

Twee waterschappen geven ook financiën op als risico, en nog eens twee waterschappen wijzen op mogelijke aansprakelijkheidsrisico's voor het niet halen van de KRW-doelstellingen. Eén waterschap noemt de toename in de versnippering van bevoegdheden een risico. Hierbij merkt de kerngroep op dat voor het overgrote (minder milieubelastende) deel van de indirecte lozingen de gemeenten bevoegd gezag zullen blijven. Wat de nuancering op de KRW-doelen betreft wordt verwezen naar paragraaf 3.3.

9.2.2 Risico's voor de samenwerking met de omgevingsdiensten, gemeenten en provincies

Vraag 7A-2: wat zijn mogelijke risico's voor de samenwerking met de omgevingsdiensten, gemeenten en provincies?

Eenzijds worden de risico's die gelden voor de interne organisatie ook aangegeven als risico voor de samenwerking (zie par. 9.2.1). Enkele waterschappen geven aan dat dezelfde risico's gelden voor de andere organisaties. De reacties over hoe een verandering in bevoegdheid de onderlinge samenwerking zal veranderen is wisselend. Twee waterschappen geven aan dat de samenwerking

niet zal veranderen, twee waterschappen geven aan dat de samenwerking zal intensiveren terwijl drie waterschappen erop wijzen dat de samenwerking minder zal worden.

Ook het opbouwen en onderhouden van langdurige relaties in het onderlinge netwerk, op ambtelijk en bestuurlijk niveau, wordt door sommigen als een uitdaging gezien. Hierdoor is ook kennisuitwisseling een uitdaging. Aannemelijke oorzaken zijn dat alle dan wel veel actoren problemen zullen hebben met een capaciteitstekort en een gebrek aan middelen. Ook zal er mogelijk onduidelijkheid ontstaan over de vraag wie voor een specifieke indirecte lozing bevoegd gezag is. Voor enkele duizenden bedrijven in Nederland zou bij een formeel-juridische overdracht immers een bevoegdheidswijziging plaatsvinden (zie hoofdstuk 4).

9.2.3 Risico's voor de financiële situatie van het waterschap

Vraag 7A-3: wat zijn mogelijke risico's voor de financiële situatie van het waterschap?

Drie waterschappen voorzien geen financieel risico, terwijl er vier een beperkt financieel risico voorspellen. Overige waterschappen doen geen concrete uitspraak over de grootte van een financieel risico maar geven wel aan wat de financiële gevolgen zijn. Wat dit laatste betreft wordt verwezen naar hoofdstuk 5.

Hoewel geen onderwerp van deze specifieke vragen verwijst, voor het dekken van de kosten, één waterschap naar de begroting, drie waterschappen geven een correctie op heffingen aan en één waterschap voorziet een aanpassing van de legesverordening voor vergunningaanvragen.

9.2.4 Juridische risico's

Vraag 7A-4: wat zijn mogelijke juridische risico's? Denk hierbij aan het mogelijk verantwoordelijk gehouden worden voor de nadelige gevolgen van indirecte lozingen, waarvan de oorzaak in het verleden ligt of een lang wetgevingstraject.

Voor zowel bedrijven als bevoegd gezag kan onduidelijkheid ontstaan over wie bevoegd gezag is voor een indirecte lozing. Zie hiervoor het slot van paragraaf 9.2.2. Genoemd is ook dat een verandering in wetgeving een langlopend traject zal worden.

Vijf waterschappen geven aan dat er door de achterstand in de dossiers en ontoereikend beheer door gemeenten en omgevingsdiensten in het kader van vergunningverlening en toezicht meer handhaving nodig zal zijn. Dit zal mogelijk resulteren in meer procedures, schadeclaims en juridische zaken (zienswijzen, bezwaar en beroep) en vraagt meer juridische ondersteuning. Aanvullend kunnen meer procedures ook een gevolg zijn van een afwijkende beoordeling door het waterschap dan die van het vorige bevoegd gezag (OD).

Vijf waterschappen geven twijfels aan over de vraag waar het waterschap verantwoordelijk voor is na de overdracht. Enerzijds gerelateerd aan activiteiten waarvan de oorzaak in het verleden ligt door bijvoorbeeld overgangsrecht (aangegeven door drie waterschappen) en anderzijds aan de fysieke omstandigheden zoals de effecten van lozingen op het riool of de effecten van diverse

stoffen op het oppervlaktewater. Aanvullend wordt een mogelijk aansprakelijkheidsrisico voor het niet halen van de KRW-doelstellingen als gevolg van indirecte lozingen aangegeven door twee waterschappen (zie hiervoor echter paragraaf 3.3). Eén waterschap geeft aan dan weliswaar de middelen in huis te hebben om de KRW-taken goed uit te voeren, maar dat de effecten pas op lange termijn zichtbaar zijn.

Los van de hiervoor benoemde risico's, worden nog drie risico's genoemd:

- de integraliteit van de milieucontroles bij de bedrijven wordt gemist,
- de overdrachts- en transitiefase kunnen er voor zorgen dat deze taak in de tussentijd nauwelijks meer uitgevoerd wordt door de omgevingsdiensten, en
- het niet op orde hebben van de indirecte lozingen is een risico voor effluenthergebruik.

9.3 Zoveel mogelijk beperken risico's: risicomangement

Vraag 7B behandelt de vraag wat moet of kan worden gedaan om de hiervoor genoemde risico's zoveel mogelijk te beperken. Aan de hand van drie deelvragen is deze vraag beantwoord.

Vraag 7B-1: beschikbaar stellen van middelen (voor de eerste paar jaar). En door wie?

Dertien waterschappen (68%) geven aan dat (financiële) middelen beschikbaar moeten worden gesteld voor de overdracht om te voorzien in capaciteit, overdracht en het op orde brengen van kennis. Twee waterschappen wijzen op de noodzaak van opleidingen/trainingen om de overdracht ook goed te kunnen implementeren. Twee waterschappen noemen voldoende materieel en huisvesting. Er worden vijf verschillende perspectieven gedeeld over de vraag waar de middelen vandaan moeten komen. Vier wijzen op een combinatie van beschikbaar stellen van middelen door Rijk, gemeenten, provincies en/of omgevingsdiensten plus ook waterschappen zelf. Eén waterschap wijst specifiek naar het Rijk.

Vraag 7B-2: vanuit het waterschap de komende jaren nauwer samenwerken met de OD's Bv. meelopen in organisatie van de OD's?

Vier waterschappen geven aan dat er al een samenwerking met de OD's is. En vier waterschappen melden dat een nauwere samenwerking wenselijk is. Twee waterschappen geven aan dat een samenwerking geen toegevoegde waarde heeft, o.a. omdat de pogingen in het verleden resulteerden in een afwijzing.

Er worden door drie waterschappen suggesties gedaan voor een nauwere samenwerking door het uitwisselen van medewerkers. Eén waterschap geeft expliciet aan voorkeur te hebben voor opties gericht op versterking van de samenwerking boven een formele overdracht van bevoegdheden. De overige waterschappen doen daar bij deze vraag geen uitspraken over.

Vraag 7B-3: eigen ideeën?:

Door drie waterschappen wordt nogmaals de nadruk gelegd op goede dossieroverdracht (ook van de meldingsplichten bedrijven) en landelijke uitwisseling van kennis (ook juridische kennis).

9.4 Conclusie

De waterschappen geven een aantal interne risico's aan. Als voornaamste: gebrek aan capaciteit en kennis, gevolgd door overdracht van onvolledige en gedateerde dossiers. De overdracht van gedateerde dossiers kan resulteren in een grote vraag naar juridische ondersteuning. Bijvoorbeeld door het uitvoeren van achterstallig onderhoud, een afwijkende beoordeling t.o.v. het vorige bevoegd gezag en onduidelijkheid over de aansprakelijkheid. Niet onbelangrijk ten slotte is dat een tekort aan financiële middelen een risico kan vormen om de voorgestelde overdracht soepel te laten verlopen.

Verder zijn ook wel randvoorwaarden voor een formele overdracht genoemd. Wat dat betreft kan ook worden gewezen op de inhoud van een aantal andere hoofdstukken van dit rapport.

10 Overige inbreng waterschappen

Tot slot is de waterschappen gevraagd wat zij verder nog willen meegeven voor de impactanalyse.

Vijf waterschappen geven aan dat het wenselijk is meerdere oplossingen te overwegen. Suggesties worden gedaan over het versterken van de samenwerking met de OD's of hun opdrachtgevers, een investering in een kwaliteitsslag bij de OD's, of het aanpakken van de versnippering in de watersector door het combineren van alle waterbeheertaken: grondwater, afvalwater, zuiveren en oppervlaktewater.

Vijf waterschappen melden dat het duidelijk moet zijn voor welke bedrijven de bevoegdheid wordt overgedragen. De voormalige Wvo-lijst wordt genoemd, of enkel de lozingen die impact hebben op de rwzi, terwijl er ook wordt aangestipt dat de gevolgen voor de oppervlaktewaterkwaliteit onderbelicht zijn. Zie hiervoor ook hoofdstuk 4 van dit rapport.

Ook is aangegeven niet te lang te wachten met een besluit, en tijdig aan te geven wanneer een overdracht van bevoegdheid gaat plaatsvinden. Wanneer de keuze is gemaakt, moet dit de situatie voor langere tijd zijn.

Resterende genoemde aandachtspunten zijn:

- Ga ook na wat het perspectief is van de omgevingsdiensten. Nb: dat wordt gedaan in Fase 2 van het project (zie hoofdstuk 1).
- Houd gemeenten aan hun overige waterbeheertaken zoals het reduceren/beheren van overstorten en het afkoppelen van hemelwater van de vuilwaterriolering.
- Zorg bij een uiteindelijke overdracht voor voldoende tijd en ruimte voor de benodigde digitale transformatie van de dossiers tussen de systemen van de diverse stakeholders.

11 Mogelijk juridische opties bij overdracht indirecte lozingen

11.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden mogelijke varianten voorgesteld om tot een betere grip op indirecte lozingen te komen. Die opties zijn deels formeel-juridisch en deels organisatorisch van aard. Formeel-juridisch betekent dat er een wetswijziging nodig is om de variant in praktijk te brengen. Voor een meer organisatorische variant is geen wijziging in wet- en regelgeving nodig, maar moet de verbetering worden gezocht in de samenwerking en een inhoudelijk goede afstemming tussen omgevingsdienst en waterschap over de meest belastende indirecte lozingen (zie hiervoor hoofdstuk 4). Vanwege de onderlinge relatie tussen inzameling, transport en zuivering van dit specifieke afvalwater is afstemming van de onderlinge taken en bevoegdheden tussen omgevingsdienst en waterschap sowieso al voorgeschreven (zie art. 2.2, lid 1 Ow).⁹

Artikel 2.2 Ow: afstemming en samenwerking

1. Een bestuursorgaan houdt bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden op grond van deze wet rekening met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen en stemt zonodig met deze andere bestuursorganen af.
2. Bestuursorganen kunnen taken en bevoegdheden gezamenlijk uitoefenen. Daarbij wordt niet voorzien in een overdracht van taken of bevoegdheden.
3. Een bestuursorgaan treedt bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden slechts in de taken en bevoegdheden van een ander bestuursorgaan voor zover dat nodig is voor de uitoefening van zijn eigen taken en bevoegdheden.

Structure follows strategy

De voor nu denkbare varianten worden hier kort beschreven ('quick scan'). Nadere uitwerking is pas opportuun na de politiek-bestuurlijke besluitvorming. Immers: 'structure follows strategy'. De Kerngroep Indirecte Lozingen spreekt hier dan ook geen eigen voorkeur uit, voor zover het die al zou hebben. Vanwege de ambtelijke verschillen tussen de verschillende waterschappen springt er op dit moment ook geen variant uit. Hierbij wordt nog eens herhaald dat driekwart van de waterschappen (in beginsel) positief staat tegenover een formeel-juridische overdracht van de meest belastende indirecte lozingen, maar dat een bijna even groot percentage van mening is dat verbetering van de regulering van indirecte lozingen ook mogelijk moet zijn door een betere uitvoering door en samenwerking en afstemming met de omgevingsdiensten.

Leeswijzer

Voordat een aantal varianten wordt geschetst in paragraaf 11.4, wordt voor een goed begrip van deze materie in paragraaf 11.2 eerst een historisch overzicht geboden van de regulering van de indirecte lozingen. De regelgeving is immers nogal eens gewijzigd en het is van belang dat te weten bij het maken van een keuze voor de nabije toekomst. Daarna worden in paragraaf 11.3 de randvoorwaarden beschreven die volgens de kerngroep van belang zijn voor de uiteindelijke keuze. Paragraaf 11.5 rondt af met de belangrijkste conclusies.

⁹ Artikel 3.8 van de Waterwet was de eerdere evenknie hiervan.

11.2 Historie regulering indirecte lozingen

Bij de inwerkingtreding van de Waterwet (eind 2009) en uiteindelijk formeel met de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo, 2010), zijn de indirecte lozingen onder het bevoegd gezag van de gemeenten en deels ook de provincies komen te vallen. Voorheen waren vanaf 1983 de meest belastende indirecte lozingen ook vergunningplichtig op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo), naast eenzelfde bevoegdheid op grond van de Wet milieubeheer die gemeenten en provincies hier hadden. Tot medio 2010 gold er voor indirecte lozingen van een 21-tal aangewezen categorieën bedrijfstakken ('amvb-bedrijven') dan ook een 'dubbele vergunningplicht'. Zie voor een overzicht van deze 'Wvo-amvb-bedrijven' het slot van bijlage 2 bij dit rapport.

Een dubbele vergunningplicht, zo besloot de Wabo-wetgever echter, paste niet bij het toen gehanteerde uitgangspunt dat het aantal vergunningen per activiteit zoveel mogelijk moest worden teruggedrongen. De 'één-loketgedachte' maakte dat men in de waterketen kon volstaan met een omgevingsvergunning. Een extra watervergunning voor specifieke bedrijven werd overbodig gevonden. Best opvallend als wordt bedacht dat het belang voor gemeenten (en provincies) wordt bepaald door de doelmatige werking van de openbare riolering, daar waar de waterschappen een dubbel belang hebben, als zuiverings- en waterkwaliteitsbeheerder.¹⁰

De wetgever van toen wees erop dat, met een goede afstemming, de betreffende overheden ook tot een adequate regulering van de indirecte lozingen moesten kunnen komen. De waterschappen bleven achter met een adviesrecht dat door (veelal) gemeenten moest worden betrokken bij de besluitvorming over de vergunningaanvraag. Maar gemotiveerd afwijken was mogelijk. Alleen wanneer de doelmatige werking van de rwzi zou worden belemmerd of de kwaliteitsdoelstellingen van het oppervlaktewater zouden worden overschreden, hadden de waterschappen een bindend adviesrecht waar het bevoegd gezag naar moet handelen. Aan dit adviesrecht was (en is) ook een toezichthoudende taak verbonden.¹¹ Maar handhaven konden en kunnen de waterschappen niet, daarvoor moeten zij een handhavingsverzoek indienen bij het formeel bevoegde gezag. In 2013 is bepaald dat omgevingsdiensten de vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavende taken uitvoeren, in opdracht van het bevoegd gezag (gemeenten en provincies).

Omgevingswet

Het hiervoor genoemde bindend adviesrecht is bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet verdwenen. Hiermee is de positie van waterschappen weer verder achteruitgegaan, daar waar al vrij snel na inwerkingtreding van de Wabo (2010) duidelijk was dat gemeenten de indirecte lozingen onvoldoende prioriteit gaven en de omgevingsdiensten niet voldoende financieel ondersteunden voor deze taak. Dat leidde er bij gemeenten en ook omgevingsdiensten toe dat de kennis over indirecte lozingen overwegend gebrekkig is. Daarbij is uit diverse onderzoeken naar voren gekomen dat niet overal sprake is van voldoende afstemming en duidelijke afspraken tussen gemeenten en waterschappen.¹²

¹⁰ Ook de Wet milieubeheer (Wm) kende als toetsingscriterium dat een indirecte lozing de werking van de rwzi niet mocht belemmeren.

¹¹ Waterschappen konden en kunnen zelf ambtenaren aanwijzen als toezichthouder voor indirecte lozingen.

¹² Het eerste onderzoek was dat van RoyalHaskoningDHV, *Evaluatie handhaving indirecte lozing bij calamiteiten*, Amersfoort, in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, september 2014 (een

Al met al is, door slechts een adviserende en toezichthoudende taak, de slagvaardigheid van waterschappen verminderd ten opzichte van de situatie voor de inwerkingtreding van de Wabo. Voor het gros van de indirecte lozingen is de invloed op de waterkwaliteit en de zuivering beperkt, maar juist voor die meest belastende lozingen is het belang hiervan voor waterschappen vanwege de hen bij wet toebedeelde taken te groot om afhankelijk te zijn van omgevingsdiensten, die op hun beurt zelf afhankelijk zijn van hun moederorganisaties.

11.3 Randvoorwaarden voor de verschillende varianten

Van belang is dat de te kiezen variant (zie par. 11.4) voldoet aan onderstaande inhoudelijke en meer procesmatige randvoorwaarden die tevens de criteria vormen waaraan elke optie getoetst wordt.

Inhoudelijke randvoorwaarden

Volgens de kerngroep is van belang dat de uiteindelijke variant *inhoudelijk* bezien:

1. Niet vrijblijvend is, maar ervoor zorgt dat deze substantieel bijdraagt aan de bij wet bepaalde doelen voor het waterbeheer, in het bijzonder de doelmatige werking van de rwzi's en de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen ('doelmatigheid').
2. De waterschappen adequate beïnvloedingsmogelijkheden biedt voor de meest belastende indirecte lozingen.¹³ Concreet gaat het dan om eigen regelgevende en handhavende bevoegdheden.
3. Inpasbaar is en juridisch uitvoerbaar onder het stelsel van de Omgevingswet.
4. Rekening houdt met de aanstaande wijziging van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater.

Wijziging Richtlijn Stedelijk Afvalwater

Uit het voorstel tot wijziging van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (versie van 23 februari 2024) valt af te leiden dat er mogelijk een vergunningplicht komt voor *alle* niet-huishoudelijke indirecte lozingen (dat zou dus meer zijn dan nu al het geval is). In ieder geval lijkt het er sterk op dat voor een deel van deze lozingen de rioolbeheerder (gemeente) voorafgaande toestemming moet hebben van de beheerder van de rwzi (die het bedrijfsafvalwater ontvangt). Dat zou dus verdergaan dan het (niet bindende) adviesrecht dat nu bestaat.

Verder bepaalt de nieuwe richtlijntekst ook dat (in elk geval een deel van) de overstorten op uitstoot moeten worden gemonitord. De samenstelling van het daaruit overstortende afvalwater wordt mede bepaald door de indirecte lozingen. Ook dat motiveert de wens tot een verbeterde inbreng vanuit de waterschappen rond indirecte lozingen.

Een en ander is afhankelijk van de uiteindelijke tekst van artikel 14 van de richtlijn, de interpretatie hiervan en de wijze waarop Nederland deze verplichting zal implementeren. Het spreekt voor zich dat bij het nadenken over varianten en de uiteindelijke keuze(s) rekening gehouden moet worden met de nieuwe tekst van de richtlijn.

jaar nadat de omgevingsdiensten ingesteld waren). Zie voor andere bronnen hoofdstuk 1 van dit rapport (voetnoot nr. 2).

Procesmatige randvoorwaarden

Meer procesmatig is van belang dat:

1. Voldoende financiële middelen vanuit de andere overheden ter beschikking worden gesteld, met name voor de eerste jaren dat de werkvoorraad naar de waterschappen komt.
 - Voor een formeel-juridische overdracht van de meest belastende lozingen zal waarschijnlijk meer geld nodig zijn dan voor een meer organisatorische variant.
2. Een blijvend goede afstemming en samenwerking met de gemeenten, provincies en omgevingsdiensten ontstaat (voor zover niet al aanwezig) en blijft bestaan.
3. Door de waterschappen gezorgd wordt voor voldoende goede kennis en ervaring om de hierbij horende VTH-taken adequaat uit te voeren. Daarbij moet geïnvesteerd worden in een goede en structurele opleiding (omscholing waar nodig) van medewerkers.
4. Een doeltreffende uitwisseling van gegevens/data tussen omgevingsdiensten en waterschappen wordt georganiseerd.
5. De te kiezen variant snel geïmplementeerd kan worden.
 - Voor een wijziging van de wet- en regelgeving lijkt op het eerste gezicht meer tijd nodig te zijn dan voor enkel een verbetering van de samenwerking en afstemming. Hierbij moet echter worden bedacht dat laatstgenoemde optie zeker ook enkele jaren (ten minste twee à drie jaar) zal vragen om goed ingebed te worden. In die periode zou tegelijkertijd werk gemaakt kunnen worden van aanpassingen in de wet- en regelgeving. Al met al hoeft een formeel-juridische overdracht dan ook niet (veel) meer tijd te kosten.
6. Zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de regionale verschillen c.q. de opvattingen van zowel waterschappen als de andere overheden over het substantieel verbeteren van de regulering van de meest belastende indirecte lozingen. Een en ander met als belangrijke randvoorwaarde dat, gegeven de bij wet gestelde doelen, een vrijblijvende variant geen optie is.

11.4 Varianten voor meer grip op meest relevante indirecte lozingen

Om als waterschap wat meer dan wel veel meer grip te krijgen op de meest belastende lozingen zijn verschillende varianten denkbaar. Deze zijn in tabel 11.1 kort geschetst. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen lichtere, medium en zwaardere varianten. De kerngroep merkt uitdrukkelijk op dat het in het kader van deze impactanalyse niet mogelijk is gebleken een uitvoerige juridische studie te maken van de mogelijkheden van sommige varianten in het stelsel van de Omgevingswet. De uiteindelijk meest wenselijke variant(en) zullen op hun juridische houdbaarheid getoetst moeten worden.

Tabel 11.1: denkbare varianten om meer grip te krijgen op de indirecte lozingen

Nr.	Variant	Toelichting	Voordelen	Nadelen
Huidige regeling				
0	Adviesrecht en toezichthoudende bevoegdheid voor waterschap.	Omgevingsdienst uitvoerend bevoegd gezag voor alle indirecte lozingen	▪ Duidelijke regeling voor <i>alle</i> indirecte lozingen	▪ Doet geen recht aan belangen waterschap ▪ Meer kans op storingen rwzi's en verslechtering van de waterkwaliteit.

¹³ Meer dan het huidige adviesrecht en de mogelijkheid om toezicht te houden op bedrijven die indirect lozen.

Nr.	Variant	Toelichting	Voordelen	Nadelen
				▪ Afhankelijkheid OD, taakopdracht OD ▪ Vaak vrijblijvende samenwerking. Geen concrete afspraken. Bij meeste OD's onvoldoende deskundigheid (naast hiervoor genoemde nadelen ook nadeel voor bedrijven).
Lichte varianten				
1	Bindende afspraken maken met OD's (gemeenten en provincies). <i>Inclusief financiering van OD voor de taak én opnemen versterking deskundigheidsniveau in de kwaliteitscriteria voor OD's.</i>	Maakt duidelijke afspraken mogelijk over regulering van de meest belastende lozingen.	▪ Eén bevoegd gezag voor alle indirecte lozingen. ▪ Huidige vrijblijvendheid verdwijnt. ▪ Past bij kwaliteitscriteria voor OD's (hst. 18 Ow en Omgevingsbesluit). ▪ In elke variant moeten bindende afspraken worden gemaakt. Deze optie sorteert daar alvast op voor. ▪ Kan relatief snel worden geregeld.	▪ Biedt geen eigen bevoegdheden voor waterschap. ▪ Afhankelijkheid blijft. ▪ Doet beperkt recht aan belangen waterschap.
2	Waterschap meedoen in Gemeenschappelijke Regeling.	Waterschap draait uitvoerend mee in OD's. De advies- en toezichthoudende taak van het waterschap vindt fysiek plaats bij de OD.	▪ Eén bevoegd gezag voor alle indirecte lozingen. ▪ Huidige vrijblijvendheid verdwijnt ▪ Uitvoeringspraktijk voor indirecte lozingen onder één dak. ▪ Samenwerking en afstemming met OD's verbetert (efficiënt). ▪ Meer begrip voor elkaars taken/praktijk. ▪ Borgen werkzaamheden in overeenkomst (Wgr).	▪ Scheiding tussen directe en indirecte lozingen binnen waterschap. ▪ Weinig animo voor op dit moment. ▪ Biedt geen eigen bevoegdheden voor waterschap. ▪ Afhankelijkheid blijft. ▪ Doet beperkt recht aan belangen waterschap.
Medium varianten				
3	Bindend adviesrecht voor waterschap	Zelfde regeling als vóór inwerkingtreding van	▪ Eén bevoegd gezag voor alle indirecte lozingen.	▪ Vraagt aanpassing wetgeving. ▪ Biedt geen eigen

Nr.	Variant	Toelichting	Voordelen	Nadelen
		de Omgevingswet.	▪ Bindend advies inzetbaar voor meest belastende lozingen ▪ Mogelijkheid om waterbelangen te borgen. ▪ Inpasbaar in stelsel Ow.	- bevoegdheden voor waterschap. ▪ Afhankelijkheid blijft. Het is maar de vraag of adviesaanvragen ook binnenkomen.
4	Advies en instemmingsrecht voor de meest belastende indirecte lozingen.	Instemmingsrecht voor de meest belangrijke bedrijfstakken.	▪ Eén bevoegd gezag voor alle indirecte lozingen. ▪ Instemmingsrecht voor deze lozingen ▪ Harde mogelijkheid om waterbelangen te borgen. ▪ Instemmingsrecht is een bekend instrument in stelsel Ow	▪ Vraagt aanpassing wetgeving. ▪ Vergunningverlenende bevoegdheid blijft bij OD's. ▪ Geen handhavende bevoegdheden voor waterschap.
5	Advies en instemmingsrecht voor de meest belastende indirecte lozingen, met eigen handhavende bevoegdheid.	Instemmingsrecht voor de meest belangrijke bedrijfstakken, met daarbij een eigen handhavende bevoegdheid.	▪ Eén bevoegd gezag voor alle indirecte lozingen. ▪ Instemmingsrecht en handhavende bevoegdheid voor deze lozingen. ▪ Harde mogelijkheid om waterbelangen te borgen. ▪ Instemmingsrecht is een bekend instrument in stelsel Ow.	▪ Vraagt aanpassing wetgeving. ▪ Vergunningverlenende bevoegdheid blijft bij OD's. ▪ Niet zeker of in stelsel van de Ow de handhavende bevoegdheid voor deze lozingen kan worden overgedragen aan waterschap. ▪ Ook niet zeker of waterschap, als BG voor wateractiviteiten, een instemmingsrecht kan krijgen voor een milieubelastende activiteit (mba).¹⁴
6	Overdragen VTH-taken voor meest belastende lozingen door gemeenten en provin-	Waterschappen inhoudelijk bepalend voor stellen eisen aan de meest	▪ Eén bevoegd gezag voor alle indirecte lozingen. ▪ Waterschappen	▪ Kan enige verwarring opleveren voor uitvoeringspraktijk (waterschap <i>lijkt</i>

¹⁴ Een lozing op de riolering is geen wateractiviteit maar een milieubelastende activiteit (mba). Voor een mba is het waterschap in het stelsel van de Ow geen bevoegd gezag. De vraag is hoe hiermee wetgevingstechnisch om te gaan als waterschappen bevoegdheden zouden krijgen voor indirecte lozingen. Daar staat tegenover dat waterschappen al wel toezichthoudende taken toegewezen kunnen krijgen.

Nr.	Variant	Toelichting	Voordelen	Nadelen
	cies aan waterschap (mandatering).	belastende lozingen. Formele bevoegdheid blijft in handen van gemeenten en provincies.	praktisch-inhoudelijk actief. ▪ Geen aanpassingen nodig in stelsel Ow. ▪ Mandatering taken is mogelijk o.g.v. de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de Ow. ▪ Mandatering kan regionaal worden geregeld. Doet recht aan regionale verschillen in opvattingen.	mogelijk bevoegd gezag). ▪ BTW-aspecten en mogelijk andere nadelen door mandatering? ▪ Personeelsbestand is dan afhankelijk van (politieke) ambities en financiën van mandaatgever.
Zwaardere varianten				
7	Dubbele vergunningplicht c.q. eigen regelgevende bevoegdheid voor de meest belastende indirecte lozingen.	Vergelijkbaar met stelsel onder vroegere Wet milieubeheer en Wvo	▪ Eigen regelgevende bevoegdheid voor waterschap (voor deze lozingen) ▪ Eigen handhavende bevoegdheid. ▪ Doet volledig recht aan belangen waterschap.	▪ Vraagt aanpassing wetgeving. ▪ Dubbele vergunningplicht voor één activiteit, moeilijk te rijmen met uitgangspunten Ow. ▪ Onduidelijkheid voor bedrijven (en bevoegd gezag) wie voor welke indirecte lozing bevoegd gezag is. ▪ Afhankelijkheid blijft, afstemming nodig voor beide vergunningen. ▪ Betrokkenheid OD blijft nodig voor bescherming belang riolering. ▪ Afbakening/afstemming: wat staat in welke vergunning?
8	Formeel-juridische overdracht van de meest belastende lozingen naar de waterschappen.	Omgevingsdiensten bevoegd gezag voor indirecte lozingen, uitgezonderd voor aangewezen bedrijfstakken waarvoor waterschappen bevoegd gezag zijn.	▪ Eigen VTH-bevoegdheden voor waterschap (voor de meest belastende lozingen) ▪ Doet volledig recht aan belangen waterschap.	▪ Vraagt aanpassing wetgeving. ▪ Onduidelijkheid voor bedrijven (en bevoegd gezag) wie voor welke indirecte lozing bevoegd gezag is. ▪ Niet zeker of in stelsel van de Ow de handhavende bevoegdheid voor een

Nr.	Variant	Toelichting	Voordelen	Nadelen
				mba kan worden overgedragen aan waterschap. ■ Betrokkenheid OD blijft nodig voor bescherming belang riolering. ■ Uitholling kennis bij OD voor de overige bedrijfslozingen
9	Formeel-juridische overdracht van alle indirecte lozingen naar de waterschappen.	Zowel de ruim 7,7 miljoen particuliere als alle ruim 515.000 indirecte lozingen van bedrijven.	■ Eigen VTH-bevoegdheden voor alle indirecte lozingen (en alle directe lozingen op regionaal oppervlaktewater) ■ Doet volledig recht aan belangen waterschap. ■ Duidelijkheid voor iedereen; geen versnippering in bevoegdheden.	■ Vraagt aanpassing wetgeving, waaronder ook de waterschapsverordening. ■ Niet zeker of in stelsel van de Ow de handhavende bevoegdheid voor een mba kan worden overgedragen aan waterschap. ■ Betrokkenheid OD blijft nodig voor bescherming belang riolering.

11.5 Conclusie

In dit hoofdstuk zijn, in tabel 11.1, kort mogelijke varianten beschreven om als waterschappen meer grip te krijgen op de meest belastende indirecte lozingen. Die opties zijn deels formeel-juridisch en deels organisatorisch van aard. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen lichtere, medium en zwaardere varianten. Vanwege de ambtelijke verschillen tussen de verschillende waterschappen springt er op dit moment geen variant uit. Maar welke variant het ook wordt, van vrijblijvendheid kan geen sprake zijn. De variant moet substantieel bijdragen aan de bij wet bepaalde doelen voor het waterbeheer, in het bijzonder de doelmatige werking van de rwzi's en de bescherming en verbetering van de kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen. Dat vraagt om adequate beïnvloedingsmogelijkheden voor de waterschappen en voldoende middelen om de taak goed uit te voeren.

Nadere uitwerking van een (nationale en/of regionale) variant is pas opportuun na politiek-bestuurlijke besluitvorming. Daarbij is het ook van belang rekening te houden met de aanstaande wijziging van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater die voor indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater ten minste een voorafgaande toestemming van de rwzi-beheerder lijkt te brengen (meer dus dan het huidige adviesrecht voor waterschappen). Last but not least zijn voor elke variant een blijvend goede afstemming en samenwerking nodig met de gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. Het waterketenbeheer vraagt hierom. De uiteindelijk meest wenselijke variant(en) zal (zullen) op hun juridische houdbaarheid getoetst moeten worden.

De Kerngroep Indirecte Lozingen merkt uitdrukkelijk op dat het in het kader van deze impactanalyse niet mogelijk is gebleken een uitvoerige juridische studie te maken van de mogelijkheden van sommige varianten in het stelsel van de Omgevingswet. Hoofdstuk 11 geeft hiervoor wel een basis.

12 Conclusies en aanbevelingen

12.1 Aanleiding en vraagstelling

De VNG heeft in 2023 de Unie van Waterschappen informeel verzocht de bevoegdheid voor indirecte lozingen (de VTH-taken), die nu onder het bevoegd gezag van de gemeenten vallen, over te dragen aan de waterschappen. Aanleiding hiervoor is het veelal ontoereikend beheer met uiteindelijk nadelige gevolgen voor de doelmatige werking van de rwzi's en de kwaliteit van het oppervlaktewater. Dit is ook onderkend in het InterBestuurlijk Programma versterking VTH-stelsel (IBP VTH) dat voortkomt uit onderzoek naar de praktijk van omgevingsdiensten door de Commissie Van Aartsen (2021) die vaststelde dat het VTH-stelsel niet goed functioneert. Sinds 2010 (Wabo) hebben de waterschappen geen eigen bevoegdheid meer om eisen te stellen aan indirecte lozingen. Voor die tijd waren de meest belastende indirecte lozingen nog vergunningplichtig op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo). Wat sindsdien voor de waterschappen resteert zijn het houden van toezicht (mits specifiek geregeld) en de mogelijkheid advies te geven over indirecte lozingen aan de omgevingsdiensten (OD's).

Om de gedachten van en de (mogelijke) gevolgen voor de waterschappen van een eventuele overdracht in kaart te brengen, is de voorliggende impactanalyse uitgevoerd. Hieraan hebben negentien waterschappen actief meegewerkt. Aan de hand van een uitgebreide vragenlijst is voor negen specifieke onderwerpen in beeld gebracht hoe de waterschappen *ambtelijk* denken over zo'n formeel-juridische overdracht en wat de betekenis hiervan gaat zijn. Duidelijk is wel dat de waterschappen niet alle indirecte lozingen van de ruim 500.000 bedrijven zouden willen overnemen. Feitelijk gaat het naar schatting om maximaal 7.500 bedrijven waarvan de lozingen van het bedrijfsafvalwater op de riolering relevant zijn voor de rwzi's en de waterkwaliteit. Het betreft zowel vergunning- als meldingplichtige indirecte lozingen. Voor de 'overnamevraag' van de VNG is er voor de zekerheid en volledigheid rekening mee gehouden dat ook de indirecte lozingen waarvoor de provincies bevoegd gezag zijn (de 'complexe bedrijven' uit het Besluit activiteiten leefomgeving) worden overgedragen aan de waterschappen. Ook de uitvoering hiervan immers is bij de omgevingsdiensten belegd.

Tot slot is hier van belang op te merken dat deze impactanalyse nog wel onderwerp is van het bestuurlijke traject, waarin ook de VNG, IPO, RWS, de omgevingsdiensten en VNO-NCW/MKB worden betrokken (najaar 2024).

12.2 Conclusies

Mening waterschappen over een formeel-juridische overdracht

Driekwart van de waterschappen staat (in beginsel) positief tegenover een formeel-juridische overdracht. Maar onder voorwaarden, zoals duidelijkheid over de over te nemen werkvoorraad, de kwaliteit van de dossiers en de beschikbaarheid van voldoende menskracht en middelen. Vier waterschappen geloven alleen in een formeel-juridische overdracht van bevoegdheden. Van de (in beginsel) positieve groep wijst 60% erop dat door betere samenwerking met de OD's hetzelfde resultaat bereikt zou moeten kunnen worden. Als de paar neutrale en afwijzende waterschappen hierbij worden opgeteld, vindt bijna 80% dat de OD's in principe hetzelfde resultaat zouden moeten kunnen bereiken. Maar dan moet iedereen wel de noodzaak zien om meer grip te krijgen op de

indirecte lozingen. Al met al is er geen duidelijke meerderheid voor hetzij een wettelijke overdracht van de meest belastende indirecte lozingen dan wel een meer organisatorische (maar niet vrijblijvende!) maatregel. Overigens verloopt de samenwerking met de OD's bij een aantal waterschappen (vrij) goed.

Inzicht in de over te nemen werkvoorraad

Een derde van de waterschappen heeft geen (goed) beeld van het aantal indirecte lozingen in hun beheergebied. Een kwart heeft dit overzicht wel en de rest heeft enigszins een beeld van het aantal. Sinds de Omgevingswet van kracht is, is nog niet duidelijk welke indirecte lozingen vergunning- dan wel meldingsplichtig zijn. Op dit moment wordt ingeschat dat per waterschap zo'n 150 à 250 bedrijven milieubelastende activiteiten uitvoeren waarbij indirect afvalwater wordt geloosd dat van invloed kan zijn op de doelmatige werking van de rwzi's en het ontvangende oppervlaktewater. Voor heel Nederland komt dat neer op 3.000 à 7.500 bedrijven. Dat zijn vooral de door het rijk gereguleerde 'Bal-bedrijven'.

Gevolgen overdracht voor kennis, capaciteit en kosten

Geraamd wordt dat de bedoelde overdracht voor vergunningverlening zeker 43 fte extra capaciteit vraagt (landelijk). Voor toezicht (wordt hier en daar al gedaan) en handhaving wordt minimaal 40 extra fte ingeschat. Daarbij zal, zeker de eerste paar jaar, extra juridische ondersteuning nodig zijn, zo'n 0,5 fte per waterschap per jaar (totaal ca. 10 fte). Gezien een recente pilot in Noord-Holland is aannemelijk dat de gemaakte inschatting aan de conservatieve kant is.

Wat toezicht betreft zal volgens de waterschappen (extra) bemonsterd moeten worden bij bedrijven. De extra kosten hiervoor moeten niet worden onderschat. Ook zullen de overdrachtskosten aanzienlijk zijn, vooral voor het ontsluiten van de dossiers en investeringen in benodigd materieel. Concrete kostenramingen zijn echter niet of nauwelijks gegeven. Duidelijk is wel dat een toename van VTH-kosten naar verwachting beperkt gevolgen zal hebben voor de hoogte van de zuiveringsheffing.

Zorgvuldige overdracht van dossiers

De overdracht van de dossiers van de OD's naar de waterschappen is als een project op zich te beschouwen met een voorbereidings-, overdrachts- en nazorgfase. Totaal is hiervoor waarschijnlijk zo'n twee à drie jaar nodig. Er moet geïnvesteerd worden in middelen, mensen, software, opleiding e.d. Er zal vooral gewerkt moeten worden aan de kwaliteit van de dossiers. Voorafgaand aan de formele overdracht moeten deze actueel zijn hetgeen een nauwe afstemming en samenwerking vraagt met de OD's. Risico is wel dat de OD's geen werk meer gaan maken van de over te dragen dossiers als tot een formeel-juridische overdracht besloten zou worden. Voorkomen moet worden dat de opgebouwde deskundigheid (bij de actualisering van de dossiers) verloren gaat na de overdracht.

Blijvend samenwerken met OD's en hun opdrachtgevers

Er is vrijwel overal wel, in meer of mindere mate, afstemming tussen waterschappen en OD's, maar vaak nog vrijblijvend en niet structureel. Het is aan de provincies om de uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen te coördineren. Hierbij passen concrete acties en afspraken om meer grip te krijgen op de indirecte lozingen.

Voor specifieke bedrijven kunnen waterschap en OD, naast het aanhalen van de persoonlijke banden, elkaar benaderen via de samenwerkingsfunctionaliteit van het DSO. Zo kunnen de OD's voor hun adviserende rol (met betrekking tot de doelmatige werking van de riolering) goed betrokken worden bij de vergunningverlening. Die adviesrol kan zich beperken tot de indirecte lozingen van de meest belastende -bedrijven.

Risico's van een eventuele overdracht

Als grootste risico's zijn aangegeven: gebrek aan capaciteit en kennis (bij zowel omgevingsdiensten als waterschappen), gevolgd door overdracht van onvolledige en gedateerde dossiers. Verder vormt een tekort aan financiële middelen een risico om de voorgestelde overdracht soepel te laten verlopen. Wat financiën betreft kijken waterschappen nadrukkelijk ook naar de stakeholders om bij te dragen aan de bedoelde overdracht. Tot slot valt hier te noemen dat waterschappen bij een eventuele overdracht niet verantwoordelijk gehouden willen worden voor waterkwaliteitsproblemen (zoals de KRW-doelen) die hun oorsprong vinden in het verleden.

Tot slot: hoe zou de overdracht er wettelijk en/of organisatorisch uit kunnen zien?

In hoofdstuk 11 zijn kort mogelijke varianten beschreven om als waterschappen meer grip te krijgen op de meest belastende indirecte lozingen. Die opties zijn deels formeel-juridisch en deels organisatorisch van aard en lopen op van lichte tot wat zwaardere varianten. Op dit moment is er op basis van de impactanalyse geen voorkeursvariant. Duidelijk is wel dat de waterschappen adequate beïnvloedingsmogelijkheden en voldoende menskracht en middelen willen om meer grip te krijgen op de indirecte lozingen. Daarbij zijn voor elke variant een blijvend goede afstemming en samenwerking nodig met de gemeenten, provincies en omgevingsdiensten.

Nadere uitwerking van een (nationale en/of regionale) variant is pas opportuun na politiek-bestuurlijke besluitvorming. Daarbij is het ook van belang rekening te houden met de aanstaande wijziging van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater die voor indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater ten minste een voorafgaande toestemming van de rwzi-beheerder lijkt te brengen. Dat is meer dan het huidige adviesrecht voor waterschappen.

12.3 Aanbevelingen

De impactanalyse leidt tot de volgende aanbevelingen:

1. Bestuurlijk is van belang ('Fase 2') dat de voorliggende impactanalyse als een 'bespreek-/praatstuk' gebruikt wordt in de te organiseren gesprekken met de gemeenten, provincies, omgevingsdiensten (ODNL) en RWS. Afhankelijk van de uitkomsten van dit traject moet worden bezien of ook met het Ministerie van IenW moet worden gesproken (als er wetswijzigingen nodig zouden zijn, bijvoorbeeld naar aanleiding van de wijziging van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater).
2. Van belang voor alle vervolgesprekken is dat er meer grip moet komen op de praktijk van de indirecte lozingen. Voor de waterschappen zijn adequate beïnvloedingsmogelijkheden en voldoende menskracht en middelen cruciaal om die grip te krijgen. Voor vrijblijvende opties is, zeker ook vanwege de doelstellingen voor zowel het waterketen- als het watersysteembeheer, geen ruimte.
3. Als het tot een formeel-juridische overdracht zou komen, dan moet het proces hiervoor goed worden georganiseerd met voldoende tijd om aan de ambtelijk gestelde voorwaarden te

voldoen. Die voorwaarden betreffen met name duidelijkheid over de werkvoorraad, de kwaliteit van de dossiers en de beschikbaarheid van voldoende menskracht en middelen. Dezelfde aanbeveling geldt overigens ook voor een meer organisatorische variant; ook daarvoor is een goed doordacht proces nodig. Geen enkele variant is even snel te implementeren.

4. In fase 2 moet in samenwerking met de afzonderlijke omgevingsdiensten een behoorlijk betrouwbaar beeld worden gecreëerd van het aantal indirecte lozingen per beheergebied. Dat vraagt om een gedegen inventarisatie bij de omgevingsdiensten zelf. Beschouw de eventuele overdracht van de dossiers van de omgevingsdiensten naar de waterschappen als een project op zich waar zeker twee à drie jaar voor nodig is.
5. Een eventuele overdracht betekent niet dat er tot die tijd (2026/2027) niets moet gebeuren. Waterschappen zullen met de OD's *nu* al meer werk moeten maken van de indirecte lozingen, niet in de laatste plaats vanwege de KRW-doelstellingen waarvoor de deadline eind 2027 afloopt. Die samenwerking zal ook na een eventuele formeel-juridische overdracht doorgezet moeten worden. Op grond van de Omgevingswet is het aan de provincies die samenwerking te organiseren. De bestaande opdrachten van gemeenten en provincies aan de OD's zullen wat de regulering van de indirecte lozingen betreft dan ook verruimd moeten worden.
6. Om als waterschappen en omgevingsdiensten snel aan de slag te gaan met de indirecte lozingen, kan onder andere worden aangehaakt bij het KRW-Impulsprogramma (trekker hiervan is het Ministerie van IenW), concreet het 'Actieprogramma KRW Bedrijfsleven Chemische Stoffen' dat wordt getrokken door (het projectenbureau van) VNO-NCW/MKB. Uit bovenstaande volgt dat elke te kiezen variant voor verbetering van de regulering van de meest belastende indirecte lozingen veel inspanning en voldoende menskracht en middelen vraagt. In elke variant zal goed afgestemd en samengewerkt moeten worden tussen waterschap, gemeenten, provincies en omgevingsdiensten.
7. Tot slot wordt aanbevolen de in hoofdstuk 11 voorgestelde varianten nader te toetsen op hun juridische houdbaarheid, uitvoerbaarheid en, wat het stelsel van de Omgevingswet betreft, inpasbaarheid. Besteed hierbij zeker ook aandacht aan de gevolgen van de aanstaande wijziging van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater.

Bijlage 1: vragenlijst voor impactanalyse

Nr.	Onderwerp en vragen
1.	Algemene vragen over de voorgenomen overdracht
1A	Hoe staat uw Afdeling/Team (<u>ambtelijk</u>) tegenover een formeel-juridische overdracht van de indirecte lozingen?
1B	Wat zullen de gevolgen van de overdracht voor de uitvoering van de taken van de waterschappen zijn? Denk daarbij aan de doelmatige werking van de RWZI's en de verbetering van de waterkwaliteit, mede gelet op de KRW-doelstellingen en de vereisten vanuit de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater? <i>Verwacht wordt dat de beoogde overdracht positief zal uitwerken op de doelmatige werking van de RWZI's (zoals door een beter influent) en de chemische en ecologische kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen. Dat zijn dan (maatschappelijke) baten van de eventuele overdracht.</i> Deelt u deze mening/verwachting? • Zo ja, waarom? • Zo nee, waarom niet?
1C	Ziet u nog andere voordelen van de overdracht voor de waterschappen?
1D	Zouden volgens uw waterschap de waterkwaliteit en de doelmatige werking van de RWZI's ook kunnen verbeteren op andere wijze dan door een formeel-juridische overdracht van de indirecte lozingen? Zo ja, hoe dan? <i>Denk bijvoorbeeld aan een nauwe(re)/betere samenwerking met de omgevingsdiensten (OD's).</i>
2.	Hoeveel indirecte lozers (werkvoorraad) komen weer onder het bevoegd gezag te vallen van de waterschappen? En welke indirecte lozingen zijn dit (afbakening)? Beantwoord hiervoor de onderstaande 3 deelvragen
2A	Heeft u inzicht in het aantal bedrijven dat binnen het beheergebied van uw waterschap op indirecte wijze bedrijfsafvalwater loost wat van belang is voor het zuiveringsproces van de RWZI's van het waterschap?
2A-1	Zo ja, hoeveel zijn dit er (ongeveer)? <i>Tip: u kunt hiervoor de Lijst van bedrijfstakken /-categorieën van bedrijven gebruiken die als aparte bijlage bij de vragenlijst is opgenomen. Zie de laatste 'scoringskolom' van die lijst.</i>
2A-2	Hoeveel bedrijven hiervan hebben een Wabo-vergunning/ Omgevingsvergunning waarin de indirecte lozing(en) zijn geregeld?
2A-3	Hoeveel bedrijven hiervan vallen onder Algemene Regels van het Rijk ('Bal-bedrijven')?
2A-4	Als u geen antwoord weet te geven op bovenstaande drie vragen, weet u dan hoeveel bedrijven in uw beheergebied destijds (bij de invoering van het Activiteitenbesluit (vanaf 2008) en de Waterwet (eind 2009)) als 'AmvB-bedrijf' waren aangemerkt onder de Wvo? <i>Ofwel: hoeveel dossiers van AmvB-bedrijven (indirecte lozingen) zijn bij de invoering van de Waterwet destijds overgedragen aan de omgevingsdiensten (Milieudiensten)?</i>
2B	Welke afvalwaterlozingen van welke bedrijven/bedrijfstakken kunnen een nadelige invloed hebben op de werking van de zuivering? <i>Gebruik de Lijst van bedrijfstakken/-categorieën van bedrijven die als aparte bijlage bij de vragenlijst is opgenomen. Vul a.u.b. in bij 2B-1 hieronder</i>
2B-1	Heeft u opmerkingen bij de door de Kerngroep Indirecte Lozingen geselecteerde bedrijfstakken uit het Bal?
2C	<i>[Meerkeuzevraag]</i> Als de bevoegdheid voor (een deel van) de indirecte lozingen zou overgaan, welke bedrijven / bedrijfstakken zouden volgens u dan onder bevoegd gezag van het waterschap moeten vallen?

Nr.	Onderwerp en vragen																
	1. Alle bedrijven die indirect bedrijfsafvalwater lozen, zowel vergunning- als meldingsplichtige bedrijven. <i>Hiertoe behoren, naast de door het Rijk gereguleerde bedrijven in het Bal, ook de bedrijven die in het gemeentelijke omgevingsplan zijn gereguleerd (via de bruidsschat).</i> 2. Alle in het Bal geregelde complexe vergunningplichtige bedrijven die indirect bedrijfsafvalwater lozen (zie overzicht complexe bedrijven) 3. Alleen de bedrijven die milieubelastende activiteiten uitvoeren en daarom door het Rijk zijn gereguleerd in het Bal ('Bal-bedrijven'). <i>Nb: dit zijn alle bedrijven die vallen onder hoofdstuk 3 van het Bal. Zie hiervoor de lijst van bedrijfstakken /-categorieën van bedrijven die als bijlage bij de vragenlijst is opgenomen.</i> 4. Anders, nl..... <i>Overzicht complexe bedrijven (afd. 3.3 Bal)</i> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>§ 3.3.0 Algemeen</td><td>§ 3.3.8 Basischemie</td></tr> <tr> <td>§ 3.3.1 Seveso-inrichting</td><td>§ 3.3.9 Complexe papierindustrie, houtindustrie en textielindustrie</td></tr> <tr> <td>§ 3.3.2 Grootschalige energieopwekking</td><td>§ 3.3.10 Afvalbeheer ippc-installaties</td></tr> <tr> <td>§ 3.3.3 Raffinaderij</td><td>§ 3.3.11 Kadavers of dierlijk afval</td></tr> <tr> <td>§ 3.3.4 Maken van cokes</td><td>§ 3.3.12 Stortplaats of winningsafvalvoorziening</td></tr> <tr> <td>§ 3.3.5 Vergassen of vloeibaar maken van steenkool of andere brandstoffen</td><td>§ 3.3.13 Verbranden van afvalstoffen in een ippc-installatie</td></tr> <tr> <td>§ 3.3.6 Basismetale</td><td>§ 3.3.14 Grootschalige mestverwerking</td></tr> <tr> <td>§ 3.3.7 Complexe minerale industrie</td><td></td></tr> </tbody> </table>	§ 3.3.0 Algemeen	§ 3.3.8 Basischemie	§ 3.3.1 Seveso-inrichting	§ 3.3.9 Complexe papierindustrie, houtindustrie en textielindustrie	§ 3.3.2 Grootschalige energieopwekking	§ 3.3.10 Afvalbeheer ippc-installaties	§ 3.3.3 Raffinaderij	§ 3.3.11 Kadavers of dierlijk afval	§ 3.3.4 Maken van cokes	§ 3.3.12 Stortplaats of winningsafvalvoorziening	§ 3.3.5 Vergassen of vloeibaar maken van steenkool of andere brandstoffen	§ 3.3.13 Verbranden van afvalstoffen in een ippc-installatie	§ 3.3.6 Basismetale	§ 3.3.14 Grootschalige mestverwerking	§ 3.3.7 Complexe minerale industrie	
§ 3.3.0 Algemeen	§ 3.3.8 Basischemie																
§ 3.3.1 Seveso-inrichting	§ 3.3.9 Complexe papierindustrie, houtindustrie en textielindustrie																
§ 3.3.2 Grootschalige energieopwekking	§ 3.3.10 Afvalbeheer ippc-installaties																
§ 3.3.3 Raffinaderij	§ 3.3.11 Kadavers of dierlijk afval																
§ 3.3.4 Maken van cokes	§ 3.3.12 Stortplaats of winningsafvalvoorziening																
§ 3.3.5 Vergassen of vloeibaar maken van steenkool of andere brandstoffen	§ 3.3.13 Verbranden van afvalstoffen in een ippc-installatie																
§ 3.3.6 Basismetale	§ 3.3.14 Grootschalige mestverwerking																
§ 3.3.7 Complexe minerale industrie																	
3.	Gevolgen overdracht voor kennis, capaciteit en kosten																
	<i>Vooraf: voor deze vraag wordt ervan uitgegaan dat de VTH-taken voor de indirecte lozingen worden overgedragen aan de waterschappen.</i>																
3A	Voorziet uw waterschap dan een uitbreiding van het aantal vergunningverleners?																
3A-1	Zo ja, hoeveel FTE (ongeveer)?																
3A-2	Wat zijn de te ramen kosten hiervan op jaarbasis?																
3A-3	Geeft uw waterschap op dit moment invulling aan het adviesrecht voor indirecte lozingen aan de gemeenten, omgevingsdiensten of provincie?																
3A-4	Gaf uw waterschap vóór de Omgevingswet invulling aan het toen nog <i>bindende</i> adviesrecht voor indirecte lozingen?																
3B	Voorziet uw waterschap dan een uitbreiding van het aantal toezichthouders en handhavers?																
3B-1	Zo ja, hoeveel FTE (ongeveer)?																
3B-2	Wat zijn de kosten hiervan op jaarbasis?																
3B-3	Voert uw waterschap op dit moment toezicht uit op indirecte lozingen?																
3B-4	Als vraag 3B-3 met 'ja' is beantwoord: wordt deze taak op dit moment uitgevoerd in samenwerking met de omgevingsdienst(en)?																
3C	Wat betekent een eventuele overdracht van bevoegdheden voor de bemonstering e.d. van afvalwater (van belang voor toezicht en handhaving)?																
3C-1	Heeft uw waterschap een eigen laboratorium?																
3C-1a	<i>Zo ja, is er voor deze taak dan een uitbreiding nodig van het lab?</i>																
3C-1b	<i>Zo nee, hoe denkt het waterschap deze taak te kunnen uitvoeren?</i>																
3C-2	Heeft u toezichthouders in dienst die de bemonsteringen bij de bedrijven kunnen uitvoeren?																
3C-3	Wat zijn de kosten van bemonstering op jaarbasis als de overdracht zou plaatsvinden? Bedenk hierbij dat de kosten van bemonstering per stof behoorlijk kunnen verschillen.																
3D	Als uitbreiding noodzakelijk is, waar denkt u dan de specialistische kennis en capaciteit m.b.t. indirecte lozingen te halen? Beantwoord a.u.b. de onderstaande 5 vragen.																

Nr.	Onderwerp en vragen
3D-1	Nieuwe medewerkers aannemen in vaste dienst?
3D-2	Inhuur in eerste fase/jaren (adviesbureaus)?
3D-3	Of een combinatie van 3D-1 en 3D-2?
3D-4	Deelname in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) van de omgevingsdienst (bevoegd gezag is waterschap, uitvoering vindt plaats in de omgevingsdienst)?
3D-5	Anders? Nl.: ...
3E	Welke <u>eenmalige</u> overdrachtskosten moeten in het kader van de overdracht door uw waterschap gemaakt worden? <i>Denk hierbij o.a. aan de overgedragen dossiers op orde brengen, mensen opleiden, voorlichtingskosten (om bedrijven op de hoogte te stellen), eenmalige investeringen etc.</i>
4.	Wat is de fiscale impact van de beoogde overdracht?
	<i>Als VTH-taken (al dan niet geheel) worden overgedragen aan het waterschap, zal dit tot een toename van kosten leiden bij het waterschap.</i>
4A	Kunt u aangeven wat volgens u de betekenis hiervan zal zijn voor de zuiveringsheffing?
4B	Met hoeveel procent zal het tarief (ongeveer) gaan stijgen?
5.	Hoe kan worden gezorgd voor een 'warme' overdracht van dossiers vanuit de omgevingsdiensten naar de waterschappen ('overdrachtdossiers kwalitatief op orde')?
	<i>Als de formele bevoegdheden van VTH-taken m.b.t. indirecte lozingen overgaan naar de waterschappen, is het van belang dat de overdracht soepel verloopt en dat met name de verleende vergunningen (en eventuele maatwerkvoorschriften voor indirecte lozingen die onder algemene regels vielen / vallen) voor de indirecte lozingen kwalitatief op orde zijn.</i>
5A	Is er al samenwerking tussen de OD's en het waterschap op gebied van indirecte lozingen? Geldt dit voor zowel toezicht als vergunningverlening?
5B	Heeft u een beeld van de huidige kwaliteit van de 'indirecte-lozingendossiers'? Zo ja, wat is uw beeld? <i>Denk hierbij aan vragen als: zijn de dossiers op orde? Is bekend of de indirecte lozingen adequaat zijn gereguleerd (of moet er actualisatie plaatsvinden)? Is bekend of er regelmatig monsters zijn genomen etc.?</i>
5C	Wat is volgens u nodig om tot een warme overdracht te komen van OD's naar het waterschap?
5D	Wat kan uw waterschap zelf doen om de overdracht soepel te laten verlopen?
5E	Hoeveel tijd is er volgens u nodig om de overdracht te organiseren en goed te laten verlopen?
6.	Hoe wordt de samenwerking met de omgevingsdiensten, gemeenten en provincies geborgd?
	<i>Voorstelbaar is dat er bij een formeel-juridische overdracht van de VTH-bevoegdheden m.b.t. indirecte lozingen een adviesrol komt voor de OD's (bijvoorbeeld vanwege het belang voor gemeenten m.b.t. de doelmatige werking van de openbare riolering).</i>
6A	Hoe denkt u de OD's goed te betrekken bij de vergunningverlening?
6B	Verwacht u dat de OD's behoefte hebben aan een adviesrol?
6C	Op welke wijze denkt het waterschap periodiek te evalueren met de inliggende gemeenten en provincies?
6C-1	Vindt er periodiek al overleg plaats? Ambtelijk en/of bestuurlijk?
6C-2	Zo ja, kunnen de indirecte lozingen dan in dat overleg plaatsvinden?
6C-3	Zo nee, wat is dan mogelijk om de relaties met de andere overheden goed te houden?
7.	Welke risico's voorziet u?
	<i>Het is belangrijk dat er goed doordacht en zorgvuldig invulling wordt gegeven aan de voorgenomen overdracht.</i>
7A	Welke risico's voorziet u bij een eventuele overdracht van de indirecte lozingen? <i>Zie de 3 vragen hieronder</i>
7A-1	<i>Voor de eigen organisatie?</i>

Nr.	Onderwerp en vragen
7A-2	<i>Voor de samenwerking met de omgevingsdiensten, gemeenten en provincies?</i>
7A-3	<i>Voor de financiële situatie van het waterschap?</i>
7A-4	Juridisch? Bv.: - <i>Verantwoordelijk gehouden worden voor de nadelige gevolgen van indirecte lozingen, waarvan de oorzaak in het verleden ligt.</i> - <i>Lang wetgevingstraject.</i> - <i>Anders, nl. ...</i>
7B	En wat moet/kan worden gedaan om deze risico's zoveel mogelijk te beperken? Beantwoord hiervoor de onderstaande drie vragen.
7B-1	Beschikbaar stellen van middelen (voor de eerste paar jaar). En door wie?
7B-2	Vanuit het waterschap de komende jaren nauwer samenwerken met de OD's <i>Bv. meelopen in organisatie van de OD's?</i>
7B-3	Eigen ideeën, nl. ...
8.	Tot slot
	Wat zou u tot slot nog willen meegeven voor de impactanalyse?

Bijlage 2: bijlage bij vragenlijst: lijst meest relevante bedrijfstakken

Deze bijlage, horend bij vraag 2 van de vragenlijst (zie bijlage 2) vermeldt de lijst van bedrijfstakken (Bal) / categorieën van bedrijven (Wvo-tijdperk) waarvan de indirecte lozingen overgedragen zouden kunnen dan wel moeten worden aan de waterschappen.

Onderstaande lijst van bedrijfstakken is samengesteld o.b.v.:

- Een individuele inventarisatie door vijf waterschappen (leden Kerngroep Indirecte Lozingen)
- De vroegere categorieën van amvb-bedrijven onder de Wvo (kolom 3) plus de huidige Bal-bedrijven in het stelsel van de Omgevingswet (hst. 3 Bal, Kolom 2)
- Bedrijfstakken/bedrijven waarbij indirecte lozingen van bedrijfsafvalwater vrijkomen.

Nb: niet elk kerngroeplid heeft *alle* blauw gearceerde bedrijfstakken genoemd, maar door uit te gaan van onderstaande lijst, ontstaat wel een beeld van welke indirecte lozingen van welk type bedrijven waarschijnlijk het meest relevant c.q. milieubelastend zijn.

In de laatste kolom kunt u het aantal van de verschillende bedrijven per bedrijfstak (voor zover aanwezig in het beheergebied van uw waterschap) aangeven. Zie vraag 2 van de vragenlijst. U kunt zich beperken tot de gearceerde bedrijfstakken.

Tabel: lijst van voor indirecte lozingen meest relevante bedrijfstakken

Relevante Bal-bedrijfstakken (blauwe arcering)		Oude amvb-bedrijven (Wvo)	Hoort bij vraag 2A-1 van de vragenlijst
Hst. 3 Bal	Milieubelastende activiteit / 'Bal-bedrijven'		Aantal in eigen beheergebied
Par. 3.2	Activiteiten die bedrijfstakken overstijgen	Zie laatste pag. na deze lijst	Geef, indien mogelijk en/of aanwezig, het aantal bedrijven aan
	Afvalverbranding die niet plaatsvindt in een IPPC-installatie	c	
	Afvangen kooldioxide voor ondergrondse opslag	Geen	
	Bodemenergiesysteem	Geen	
	Graven in bodem met een kwaliteit boven interventiewaarde	Geen	
	Graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde	Geen	
	Handelingen met bedrijfsafval of gevaarlijk afval voorafgaand aan inzameling of afgifte	c	
	Koelinstallatie met kooldioxide, koolwaterstoffen of ammoniak	Geen	
	Natte koeltoren	Geen	
	Opslaan van ontplofbare stoffen voor civiel gebruik	a	
	Op of in de bodem brengen van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen buiten stortplaatsen	c	
	Op of in de bodem brengen van meststoffen	Geen	
	Oppervlaktebehandeling met oplosmiddelen	d	
	Opslaan, herverpakken en bewerken van vuurwerk en pyrotechnische artikelen voor theatergebruik	Geen	
	Opslaan van gevaarlijke stoffen in verpakking	Geen	

Relevante Bal-bedrijfstakingen (blauwe arcering)		Oude amvb-bedrijven (Wvo)	Aantal in eigen beheergebied
	Opslaan van vaste minerale anorganische meststoffen	c	
	Opslaan van grond of baggerspecie	Geen	
	Opslagtank vloeistoffen en tankcontainer of verpakking die wordt gebruikt als opslagtank voor vloeistoffen	Geen	
	Opslagtank voor gassen	Geen	
	Saneren van de bodem	Geen	
	Stookinstallatie	Geen	
	Toepassen van bouwstoffen	Geen	
	Toepassen van grond of baggerspecie	Geen	
	Toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen	Geen	
	Windturbine	Geen	
	Zendmast	Geen	
	Zuiveringsvoorziening voor ingezameld of afgegeven afvalwater	h	
3.3	Complexe bedrijven		
	Afvalbeheer IPPC-installaties	a	
	Basischemie industrie	a	
	Basismetaleindustrie	b	
	Complexe minerale industrie	c	
	Complexe papierindustrie, houtindustrie en textielindustrie	i, l, p	
	Grootschalige energieopwekking	Geen	
	Grootschalige mestverwerking	Geen	
	Kadavers en dierlijk afval	s	
	Maken van cokes	a	
	Raffinaderij	a	
	Seveso-inrichting	c, e, g, q	
	Stortplaats of winningsafvalvoorziening	c	
	Verbranden van afvalstoffen in een IPPC-installatie	c	
	Vergassen of vloeibaar maken van steenkool of andere brandstoffen	a	
Par. 3.4	Nutssector en industrie		
	Behandelen, regelen en meten van aardgas	Geen	
	Buisleidingen met gevaarlijke stoffen	Geen	
	Chemische producten industrie	a	
	Drinkwaterbedrijf	Geen	
	Grafische industrie	j, k	
	Andere industrie (Maken van materialen, eindproducten of halffabricaten)	a, d, g	
	Metaalproductenindustrie	b, d,	
	Minerale producten industrie		
	Papier-, hout-, textiel- en leerindustrie	f, i, l, m,	
	Rubber- en kunststofindustrie	a	
	Scheepswerven	Geen	
	Voedingsmiddelenindustrie	Geen	

Relevante Bal-bedrijfstakingen (<u>blauwe</u> arcering)		Oude amvb-bedrijven (Wvo)	Aantal in eigen beheergebied
Par. 3.5	Afvalbeheer		
	Autodemontage- en tweewielerdemontagebedrijven	Geen	
	Grondbank en grondreinigingsbedrijf	c	
	Kringloopbedrijf en bedrijf voor reparatie van gebruikte producten	Geen	
	Metaalrecyclingbedrijven	c	
	Milieustraten	c	
	Recyclingbedrijven voor papier, karton, textiel, glas, hout of puin	c	
	Rubber- en kunststofrecyclingbedrijven	c	
	Verwerken van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen	c	
	Zuiveringtechnische werken	Geen	
Par. 3.6	Agrarische sector		
	Agrarisch loonwerkbedrijf	Geen	
	Bedrijf voor mestbehandeling	Geen	
	Bedrijf voor telen en kweken van waterplanten of -dieren	Geen	
	Glastuinbouw	t	
	Landbouwmechanisatiebedrijf	Geen	
	Telen van gewassen in de openlucht	Geen	
	Telen van gewassen in een gebouw	Geen	
	Veehouderij	Geen	
Par. 3.7	Dienstverlening, onderwijs en zorg		
	Bouwbedrijf, installatiebedrijf, grondbouwbedrijf, wegbouwbedrijf en waterbouwbedrijf, schildersbedrijf	Geen	
	Chemische wasserij	Geen	
	Crematorium	Geen	
	Datacentrum	Geen	
	Ingeperkt gebruik genetisch gemodificeerde organismen	Geen	
	Laboratorium	o	
	Onderhoud van de openbare ruimte	Geen	
	Repareren en verhuren van gemotoriseerde werktuigen	r	
	Voorziening voor brandoefening	Geen	
	Ziekenhuis	n	
Par. 3.8	Transport, logistiek en ondersteuning daarvan		
	Autobergingsbedrijf en pechhulp	Geen	
	Brandstoffenhandel en tankopslagbedrijven	Geen	
	Garage, autoschadeherstelbedrijf, autowasstraat en carrosseriebouw	Geen	
	Motorrevisiebedrijf	r	
	Onderhoudswerkplaats voor autobus, trein, tram of metro	Geen	
	Onderhoudswerkplaats voor vliegtuigen	Geen	

Relevante Bal-bedrijfstakingen (blauwe arcering)		Oude amvb-bedrijven (Wvo)	Aantal in eigen beheergebied
	Opslag- en transportbedrijf, groothandel en containerterminal	Geen	
	Reinigen van opslagtanks, verpakkingen, voertuigen of containers voor gevaarlijke stoffen	h	
	Tankplaats voor schepen	Geen	
	Tankstations	Geen	
	Spoorwegemplacements	Geen	
Par. 3.9	Sport en recreatie		
	Autosport en motorsport, zoals crossterrein, racebaan of kartbaan	Geen	
	Jachthaven	Geen	
	Schietbaan	Geen	
	Sneeuw- en ijsbaan	Geen	
	Zwembad	Geen	
Par. 3.10	Mijnbouw		
	Mijnbouw	b	
Par. 3.11	Defensie		
	Militaire kazerne	Geen	
	Militaire luchthaven	Geen	
	Militaire oefeningen	Geen	
	Militaire zeehaven	Geen	
	Gebruik van ontplofbare stoffen of voorwerpen op militaire objecten	Geen	
	Opslaan en bewerken van ontplofbare stoffen op militaire objecten	c	

Vroegere Wvo aangewezen inrichtingen ('amvb-bedrijven')

Met het Besluit ex artikel 1, tweede lid, en 31, vierde lid, Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo, versie 21-12-2009) waren 19 categorieën van bedrijven met een lozing naar riolering (indirecte lozingen) aangewezen als vergunningplichtig onder de Wvo. Zie hieronder de tabel, nrs. A) t/m S).

Daarnaast waren ook indirecte lozingen van glastuinbouwbedrijven en bodemsaneringen en proefbronningen aangewezen als vergunningplichtig onder de Wvo. Op grond van de Wvo werden voorschriften gesteld ter bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater en voor de doelmatige werking van de zuivering. Op grond van de Wet milieubeheer (Wm) werden voorschriften gesteld voor een doelmatige werking van de riolering en alle andere milieuaspecten.

De aanwijzing van deze categorieën (zie tabel hierna) uit de Wvo is destijds niet overgenomen in de Waterwet. Dit betekent dat de belangen, die behartigd werden op grond van de Wvo, volledig onder het regime van de Wm vielen. Met de inwerkingtreding van de Waterwet is het bevoegd gezag voor indirecte lozingen geheel bij de gemeente/provincie gekomen, in de praktijk uitgevoerd door de omgevingsdiensten.

Tabel: vroegere amvb-bedrijven onder de Wvo (21 categorieën)

Nr.	Bij amvb aangewezen categorie onder de Wvo
A	(Petro) chemische industrie
B	Ertsverwerkende industrie
C	Bedrijven die afvalstoffen opslaan, behandelen of verwerken
D	Bedrijven die oppervlakken van materialen behandelen
E	Verf-, lak- en drukinktfabrieken
F	Leerlooierijen
G	Bedrijven die hout impregneren
H	Vatenwasserijen en tank(auto)cleaningbedrijven
I	Papier- en kartonindustrie
J	Zeefdrukkerijen
K	Fotografische bedrijven die laboratoria hebben met een capaciteit van meer dan 20.000m ² papier per jaar, uitgaande van 2.500 bedrijfsuren per jaar
L	Textielveredelingsbedrijven
M	Bedrijven die backingslagen op tapijt aanbrengen
N	Algemene, academische en categorale ziekenhuizen
O	Geïntegreerde laboratoria die meer dan 10.000m ³ per jaar lozen en analytische laboratoria
P	Houtreinigingsbedrijven
Q	Bedrijven die meer dan 1.000 personenautos per jaar deconserveren
R	Motorrevisiebedrijven
S	Bedrijven die zuurstofbindende stoffen met een jaargemiddelde vervuilingswaarde van 5.000 inwonerequivalenten (i.e.) of meer lozen, alsmede bedrijven die gemiddeld per jaar meer dan 500 m ³ afvalwater per dag lozen (inclusief gebruikt koelwater)
+	
	Glastuinbouwbedrijven
	Bodemsaneringen en proefbronneringen

Bijlage 3: kerngroep indirecte lozingen

Kerngroep indirecte lozingen

- Robin Bos, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Diana Broers, Waterschap Hollandse Delta
- Natasja Fraters, Waterschap Limburg
- Ron van Haperen, Waterschap Brabantse Delta
- Herman Havekes, Unie van Waterschappen (voorzitter)
- Erwin van de Pol, Waterschap Aa en Maas
- Hilde Politiek, Waterschap Hunze en Aa's
- Erik de Pooter, Waterschap Rivierenland
- Anton Pothaar, Wetterskip Fryslan
- Peter de Putter, Sterk Consulting (secretaris)
- Marjon Waajen, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard